

**INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK,
KOMMUNIKATION OCH LÄRANDE**

”OCH DET ÄR JU GULD VÄRT, NÄR ETT SAMTYCKE FINNS”

En kvalitativ studie av anställda inom
samhällsviktiga myndigheter polis, skola och
socialtjänst

Lovisa Bergqvist

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	PDA523 Masteruppsats i Barn- och ungdomsvetenskap
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt/2025
Handledare:	Johannes Lunneblad
Examinator:	Thomas Johansson
Rapport nr:	xx (ifylles ej av studenten/studenterna)

Abstract

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program och/eller kurs: PDA523 Masteruppsats i Barn- och ungdomsvetenskap
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: Vt/2025
Handledare: Johannes Lunneblad
Examinator: Thomas Johansson
Rapport nr: xx (ifylles ej av studenten/studenterna)
Nyckelord: Riskfaktorer, Skyddsfaktorer, Förebyggande arbete, Samverkan, Polis, Skola och Socialtjänst.

Syfte: Syftet med denna empiriska studie är att undersöka vilka risk- och skyddsfaktorer polis, skola och socialtjänst berättar om och identifierar gällande barn och unga som riskerar att rekryteras till gängkriminalitet, samt vilket förebyggande arbete de genomför.

Teori: Sociologisk narrativ teori.

Metod: Den föreliggande empiriska studien är av kvalitativ ansats, metoden som tillämpats är semistrukturerade individuella intervjuer.

Resultat: Resultatet av den föreliggande studien visar att verksamma inom polis, skola och socialtjänst berättar och identifierar mängder av risk-, skyddsfaktorer till rekrytering av barn och unga till gängkriminalitet samt det förebyggande arbetet de bedriver. Resultatet kan också konstatera att det går att urskilja både likheter men också skillnader utifrån professionernas berättande. Men centrala riskfaktorer är, avsaknad av en meningsfull fritid leder till oövervakad och oplanerad tid, destruktiv miljö och umgänge, avsaknad av vuxna relationer och förebilder, skolmisslyckanden, exponering av kriminalitet samt bristande samverkan och informationsutbyte. I den föreliggande studien beskrivs även viktiga skyddsfaktorer kombination av ett skyddsnet av ett fungerande hem, skolgång och tillgång till fritidsaktiviteter. Utifrån yrkesprofession som en social grupp ses här tydliga mönster på att skolpersonalen talar om risker och skydd med ett perspektiv till skol- och lär relaterade aspekter. Socialsekreteraren agerar utifrån socialtjänstlagen och beskriver risk-, skyddsfaktorer och förebyggande arbete utifrån sitt reglerade uppdrag. Medan fältsekreterare och polisen beskriver barn och ungas risk-, skydd samt förebyggande arbete i former av proaktivt uppsökande arbete och som en starkt pådrivande positiv kraft i det lokala arbetet i samverkansuppdraget. Liksom Tyrstrup (2014, s. 51–55) poängterar visar resultatet på utmaningen att täppa igen glappen mellan de olika verksamheterna som alla har en betydelsefull roll i det förebyggande arbetet.

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till alla deltagare i den här studien, utan er hade inte den varit möjlig. Tack för intressanta intervjuer, samtal och att ni har tagit er tiden att medverka och dela era kloka tankar. Det har varit mycket spännande att få ta del av era beskrivningar och berättande om risk-, skyddsfaktorer samt det förebyggande arbetet som ni bedriver för att motverka att barn och unga ska rekryteras in i gängkriminalitet. Ni gör alla en hjälteinsats och jag hoppas att ni fortsätter att kämpa för att barn och unga i Sverige ska få bättre uppväxtvillkor och livsförhållanden.

“Ge barnen kärlek, mera kärlek och ännu mera kärlek, så kommer folkvettet av sig själv.”

(Astrid Lindgren i en debatt om barns rättigheter i 'Husmodern', 1948).

Vill även rikta ett stort tack till min familj & mina kära vänner som jag delat denna resa tillsammans med, Izabela Vekaj, Sanna Röllgårdh & Wafaa Harmouche!

Inledning	1
Syfte	2
Frågeställningar	2
Disposition	3
Bakgrund	4
Skolans roll	4
Riskfaktorer och Skyddsfaktorer	5
Förebyggande arbete	5
Polisens roll	7
Socialtjänstens roll	7
Tidigare forskning	9
Polis	11
Skola	13
Socialtjänst	14
Sammanfattning av tidigare forskning	15
Teori	17
Sociologisk narrativ teori	17
Metod	19
Kvalitativ forskningsmetod	19
Datainsamlingsmetod: Individuella semistrukturerade intervjuer	19
Urval	20
Genomförande av datainsamling	22
Forskningsetiska överväganden	22
Reliabilitet och validitet	23
Metodologi	24
Analysmetod – Tematisk och narrativ analys	24
Resultat	26
Riskfaktorer	26
Polisen	26
Skola	29
Socialtjänst	33
Skyddsfaktorer	35
Polisen	35
Skola	37
Socialtjänst	39

Förebyggande arbete	42
Polisen	42
Skola	44
Socialtjänst.....	45
Slutsats och diskussion	48
Metoddiskussion	55
Referenslista.....	57
Bilagor.....	62
Bilaga 1 Informationsblankett.....	62
Bilaga 2 Samtyckesblankett	64
Bilaga 3 Intervjuguide.....	65

Inledning

Barnens rätt i samhällets (BRIS) barnrapport belyser årligen Sveriges barn och ungas livssituation och livsvillkor, med tydligt avstamp i utmärkande teman. I 2025 års Barnrapport (BRIS, 2025) uppmärksammas särskilt tre teman, där gängkriminalitet är ett av dem. Således understryker BRIS hur barn och unga i gängkriminalitet var en av de stora samhällsutmaningarna för Sverige under 2024. Genom Sveriges historia har antalet frihetsberövade barn aldrig varit så många till antalet som nu, detta berör bland annat misstankar gällande barn och ungas involvering i gängkriminalitet. Med Barnrapporten vill BRIS synliggöra barns röster och bidra med sina rekommendationer med utgångspunkt i att Sverige ska bli en bättre plats för barn och unga att leva och vistas i. Rapporten baseras på barn och ungas egna röster, berättelser kring sina egna livsvillkor, uppväxtförhållanden och deras liv. Vidare redogör BRIS bland annat för eskaleringen av barn och ungas involvering i kriminella nätverk, våldsutövande och deltagande i destruktiva miljöer.

I en forskningsöversikt (Bergqvist, 2024, s. 35, 37, 40) som behandlar risk- och skyddsfaktorer för att barn och unga ska rekryteras till gängkriminalitet, identifieras både risk- och skyddsfaktorer. Exempel på riskfaktorer är otrygga platser, svaga familjeband och skolkontakter, umgänge med fel kamrater, resursbrist, låg självkänsla och självkontroll, psykopati, en känsla av utanförskap, destruktiv miljö och normalisering av gängkriminalitet. Antalet riskfaktorer för att barn och unga rekryteras in i gängkriminalitet är många. Dessutom nämns interaktionen mellan fler riskfaktorer, en så kallad multipel eller kumulativ faktor som innebär att en kedja och samband av flera faktorer betydligt ökar risken. Det finns många skyddsfaktorer för att barn och unga ska förhindras att rekryteras in i gängkriminalitet. Några exempel på detta är trygga och starka relationer, familjeband och betydelsefulla relationer till vuxna och jämnåriga bra kamrater. Drog- och alkoholanvändning behöver förhindras, viktiga samhällsinstanser behöver begränsa kriminella gängs upptagningsområde samt att utanförskap och grupperingar behöver bekämpas, dessutom behöver stigmatisering och marginalisering förhindras. Neaverson och Lake (2023, s.72–73) understryker vikten av att anställda inom samhällsviktiga myndigheter samarbetar över gränser mellan verksamheterna med att till exempel utbyta information om barn och unga som riskerar att rekryteras in i gängkriminalitet.

Nationella operativa avdelningen (NOA) (2015, s. 10, 25–26) belyser i rapporten *Utsatta områden – sociala risker, kollektiv förmåga och oönskade händelser* betydelsen av att flertalet aktörer både lokalt och globalt behöver samarbeta. Detta samarbete kan ske genom en samverkan för att kunna identifiera och tillsammans hitta lösningar på problemen som uppstår i relation till att barn och unga rekryteras in i gängkriminalitet. I rapporten konstaterar NOA att ett samhälles mest betydelsefulla och primära skydd är ett lands välfärdsystem, som syftar till att skydda och värna om alla invånare. NOA menar att Sverige idag brister i denna samverkan och anser att det bör hittas fler lösningar på hur det går att arbeta mer förebyggande. NOA:s rapport förklarar betydelsen av samverkan mellan olika samhällsviktiga verksamheter som bland annat polis, skola och socialtjänst för att på bred front gemensamt arbeta förebyggande

genom tidiga insatser för att förhindra barn och ungas involvering i kriminalitet. Detta motiveras med utgångspunkt i vad NOA (2015, s. 25–26) understryker att samverkan som sker mellan dessa samhällsviktiga verksamheter handlar om att gemensamt arbeta samordnat med förebyggande arbete och exempelvis genom tidiga insatser för att därigenom motverka att barn och unga dras in i kriminalitet.

En statlig utredning, *En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga* (SOU, 2024:40, s. 73–74, 159, 173), med uppdraget att ta fram effektiva direktiv, ligger till grund för motverkande åtgärder för att barn och unga ska involveras i kriminalitet och förebygga att barn och unga rekryteras in i gängkriminalitet. Genom utredningen belyses att ungdomskriminaliteten och att antalet barn och unga som idag involveras i kriminella gäng och som själva utför kriminella handlingar minskar i antal. Däremot fastslås det att brotten som de involverade barn och unga utför i allt större utsträckning är sammankopplade till involveringen i kriminella gäng och brotten som begås tenderar att bli allt grövre. Utredningen konstaterar att Sverige har en viktig uppgift att tillsammans sätta stopp för kriminalitet och att barn och unga begår brott och involveras i gängkriminalitet. En grundläggande förutsättning för att samhället ska lyckas med att förhindra och motverka att barn och unga rekryteras in i gängkriminalitet är ett välfungerande samarbete och en nära samverkan mellan viktiga aktörer från hela samhället.

Utifrån denna utgångspunkt syftar den föreliggande studien att undersöka vilka risk- och skyddsfaktorer polis, skola och socialtjänst berättar om och identifierar gällande barn och unga som riskerar att rekryteras till gängkriminalitet, samt vilket förebyggande arbete de genomför. Inom barn- och ungdomsvetenskap som är ett tvärvetenskapligt forskningsfält är temat kring polis, skola och socialtjänst centralt. Det förebyggande arbetet som är riktat mot barn och unga blir aktuellt kopplat till livsvillkor och uppväxtvillkor, vilket påverkas av faktorer som planerar och utför arbetet kopplat till målgruppen. Kunskapen i denna föreliggande studie kan bidra med kunskap om hur polis, skola och socialtjänst talar om riskfaktorer, skyddsfaktorer samt det förebyggande arbetet kring barn och unga i riskzonen för gängkriminalitet.

Syfte

Syftet med denna empiriska studie är att undersöka vilka risk- och skyddsfaktorer polis, skola och socialtjänst berättar om och identifierar gällande barn och unga som riskerar att rekryteras till gängkriminalitet, samt vilket förebyggande arbete de genomför.

Frågeställningar

- Vilka riskfaktorer beskriver verksamma inom polis, skola och socialtjänst bidrar till att barn och unga involveras i gängkriminalitet?
- Vilka skyddsfaktorer beskriver verksamma inom polis, skola och socialtjänst som betydande för att förhindra att barn och unga involveras i gängkriminalitet?

- Vilket förebyggande arbete beskriver verksamma inom polis, skola och socialtjänst att de utför för att förebygga och motverka att barn och unga ska rekryteras in i gängkriminalitet?

Disposition

Föreliggande uppsats är strukturerad enligt en klassisk akademisk disposition som börjar med en introduktion och bakgrund, följt av en presentation av tidigare forskning och teorier, och avslutas med metod, analys och diskussion. I bakgrunden introduceras ämnet om barn och unga som riskerar att rekryteras till gängkriminalitet. Här lyfts viktiga begrepp som risk- och skyddsfaktorer och förebyggande arbete inom samhällsviktiga myndigheter, och statistik, relevanta lagar samt politiska initiativ beskrivs. I avsnittet om tidigare forskning lyfts befintlig forskning gällande polisens, skolans och socialtjänstens perspektiv på risk- och skyddsfaktorer. I teoriavsnittet beskrivs sociologisk narrativ teori som studiens teoretiska grund, samt hur denna använts i föreliggande studie. Metodavsnittet beskriver studiens kvalitativa ansats och datainsamlingsmetoden semistrukturerade intervjuer, samt urvalsprocessen och tematisk analys som analysmetod. I resultatavsnittet identifieras teman från intervjumaterialet utifrån de samhällsviktiga myndigheterna polisen, skolans och socialtjänstens perspektiv. Slutligen förs i diskussionsavsnittet en diskussion där studiens resultat reflekterar i relation till tidigare forskning och teori, samt en metoddiskussion där studiens metodologiska val diskuteras.

Bakgrund

I följande avsnitt följer aktuell bakgrundsinformation kopplat till ämnet om barn och unga som riskerar att rekryteras in i gängkriminalitet. Bakgrundsavsnittet bygger på rapporter, regeringsuppdrag, propositioner, tidigare forskning samt aktuella lagar och styrdokument. Syftet med denna empiriska studie är att undersöka vilka risk- och skyddsfaktorer polis, skola och socialtjänst berättar om och identifierar gällande barn och unga som riskerar att rekryteras till gängkriminalitet, samt vilket förebyggande arbete de genomför.

Polismyndigheten, Sveriges Regering och forskare konstaterar att det idag inte finns en gemensam definition av vad begreppet gängkriminalitet egentligen innefattar och innebär (; Polisen, 2024, s.2; Prop. 2022/23:53, s. 24; Rostami, Melde & Holgersson, 2014, s. 203). Gängkriminalitet, organiserad brottslighet och kriminella nätverk är begrepp som i Sverige används vardagligt, verksamhetsmässigt och vetenskapligt. Dessa begrepp innefattar samt förklarar kriminella handlingar och brott som utförs tillsammans av två eller fler personer (Statens beredning för medicinskt och social utvärdering (SBU) 2023, s. 9–10). Polisen har på uppdrag av regeringen (Ju2023/01941) i augusti 2023 genomfört en kartläggning av de kriminella nätverk och dess aktiva gängkriminella som verkar i Sverige. Regeringsuppdraget syftar till att kartlägga, men även till att ge en starkare kunskapsbild av lägesrapporten av de kriminella nätverkens uppbyggnad och funktion. Polisens rapport grundas på data från 2021–2023 som har analyserats i rapporten. I Polisens (2024, s. 6, 8) rapport *Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige - Regeringsuppdrag* framgår det att det finns 14 000 aktiva medlemmar i kriminella nätverk och 48 000 personer som har koppling till kriminella nätverk vilket innebär att 62 000 personer antingen är aktiva eller har koppling till kriminella nätverk i Sverige idag. Majoriteten av de aktiva i de kriminella nätverken är män, nätverken utgörs främst av svenska medborgare och enbart 11 % alltså 1500 personer har utländskt medborgarskap. Det finns två typiska kännetecken för den svenska gängkriminaliteten. Å ena sidan den vida variation av brott som de gängkriminella ägnar sig åt (Rostami, 2017, s. 365–368). Å andra sidan karaktäriseras den svenska gängkriminaliteten till ett avgränsat geografiskt område (SBU, 2023, s. 72).

Skolans roll

I Skollagen (2010:800) kapitel 5 *Trygghet och studiero* konstateras att alla elever ska tillförsäkras rätt till en bra arbetsmiljö där studiero och trygghet fastslås som en väsentlig och avgörande del för barns lärande och delaktighet. I Läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet (LGR22, 2022) regleras skolans uppdrag, värdegrund samt mål och riktlinjer. Enligt LGR22 skall skolan vara en plats som erbjuder och främjar lust till ett livslångt lärande. Utbildningen och undervisningen ska vila på demokratiska grunder och utgå från barnets bästa och genomföras på ett respektfullt tillvägagångssätt. I Skolverkets (2023) rapport *Skolans roll i det brottsförebyggande arbetet* fastslås att skolan i sitt uppdrag inte har något uttalat ansvar för brottsförebyggande arbete. Samtidigt konstateras det i rapporten att skolan ska vara en trygghetsplats där barn och unga ska lyckas, då behöver skolan vara delaktig i

det brottsförebyggande arbetet. Skolverket menar (2023, s. 13–14, 26, 28–29, 32–33, 36–38) också att elevhälsan redan har en stor roll i det förebyggande arbetet men i synnerhet det brottsförebyggande arbetet behöver stärkas från skolans sida. Detta genom att utföra tidiga insatser såväl universella, selektiva och indikerade på ett medvetet sätt. Genom rapporten belyser Skolverket att skolan i större utsträckning behöver jobba brottsförebyggande, exempelvis genom att finna narkotika, droger och förse skolmiljön med kameraövervakning. Dessutom belyser rapporten, betydelsen av samverkan och föreslår att även SSPS som en givande modell för skolan tillsammans med andra verksamheter. Vidare framhävs det av Skolverket om hur betydelsefullt det är med ett nära samarbete med vårdnadshavare är för barnens liv, lärande och utveckling. Samarbetet med vårdnadshavare är något som ofta upplevs svårarbetat i skolvärlden. Ett centralt argument genom rapporten är att det behövs prosociala relationer för barn i skolan och att det verksamma inom skolan inte enbart bör vara lärare. Detta innebär att det behövs fler verksamma vuxna i den svenska skolvärlden, för att främja att lärare ska kunna ägna sin tid åt att vara lärare. Vilket kan bidra till att det finns andra yrkesverksamma som arbeta med relationsbyggande och ser eleverna i sin vardagssituation.

Risikfaktorer och Skyddsfaktorer

Barn och ungas omgivning, uppväxtvillkor och livsförhållanden påverkar deras mående och utveckling, men dessutom påverkas och formars deras liv av olika faktorer. De inre faktorerna finns inom individen själv medan de yttre faktorerna till exempel kan vara uppväxtförhållanden, familjemiljö och omgivningens påverkan. Inre och yttre faktorer kan göra att en människa utvecklas i positiv riktning men även i en negativ riktning. De faktorer som gör att en människa utvecklas i positiv riktning kallas för skyddsfaktorer medan faktorer som påverkar i en negativ riktning kallas för riskfaktorer (Kunskapsguiden, 2023). Utifrån ett forskningsperspektiv är risk- och skyddsfaktorer vanliga parametrar som undersöks och studeras genom olika vetenskapliga studier, vilket även varit tydligt inom forskningsområdet rekrytering av barn och unga in i gängkriminalitet. Risk- och skyddsfaktorer finns överallt, vissa av dessa faktorer kan vi i större utsträckning påverka och göra något åt medan andra faktorer är mer fasta och mycket svåra eller omöjliga att ändra på. Både riskfaktorer och skyddsfaktorer är nära sammankopplat med förebyggande arbete och tidiga insatser (Johansson, 2021, s. 1, 6).

Förebyggande arbete

Genom Regeringens proposition *En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter* (2024/25:89) har det fastslagits av regeringen att den 1 juli 2025 träder en ny socialtjänstlag i kraft. Denna lag är tänkt att ersätta den nuvarande Socialtjänstlagen (SoL) (SFS 2001:453). Den nya lagen syftar till att främja det förebyggande arbetet genom förstärkt samverkan mellan verksamheter genom bland annat informationsutbyte och sekretesslättning men även genom att arbeta med tidiga insatser (Socialstyrelsen, u.å.b).

SBU (2023) belyser genom sin rapport *Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna* betydelsen av samverkan och samarbete, mellan

organisationer och verksamheter som arbetar med och mot barn och unga. Arbetet som SBU föreslår syftar till att arbeta förebyggande med tidiga insatser och psykosociala insatser för att motverka att barn och unga utsätts för onödiga risker som kan leda till rekrytering till gängkriminalitet. Ett samhälles förebyggande arbete brukar beskrivas i termer av universellt, selektivt och indikerat stöd (Johansson, 2021, s. 1, 6; Socialstyrelsen & Skolverket, 2023, s. 9). Det universella stödet riktar sig mot alla barn och unga. Det selektiva stödet däremot riktar sig mot de barn och unga som lever med risker som kan påverka deras utveckling och uppväxt. Medan det indikerade stödet riktar sig till barn och unga med komplexa och problematiska situationer och behov.

I ett nationellt samarbete har Socialstyrelsen och Skolverket (2023) utformat ett stödmaterial, *TSI-boken* som ska fungera som ett stöd kring det förebyggande arbetet med tidiga och samordnade insatser för barn och unga. Detta genom att förbättra samverkan och bidra med tidiga insatser ska motverka att barn och unga i Sverige ska utvecklas ogynnsamt. Målet med TSI-boken är att sprida ett stödmaterial till fler verksamheter som arbetar med barn och unga. Socialstyrelsen och Skolverket (2023, s. 8, 10) anser att det förebyggande arbetet bör ske tidigt, samordnat och genom tidiga insatser. I TSI-boken diskuteras och föreslås hur det förebyggande arbetet kan struktureras och planeras. Tidiga och samordnade insatser för barn och unga (TSI) är inte någon metod, utan anses i stället vara en strukturerad samverkan mellan verksamheter som är verksamheter kring barn och unga. Vidare belyser Socialstyrelsen och Skolverket betydelsen att täppa igen och stänga mellanrummen mellan de olika verksamheterna och organisationerna som är aktiva kring barnet och ungdomen. Det är främst i dessa avseenden problem kan uppstå eftersom olika verksamheter arbetar efter sina arbetsuppgifter och ansvarsområden. Valfärdstjänster och samhällsviktiga myndigheter är i nuläget uppdelade och delar inte uppdrag, att samarbeta över organisationsgränser kan därför upplevas problematiskt och svårarbetat. Socialstyrelsen och Skolverket menar att i det allmänna förebyggande arbetet samverkar skola, hälso- och sjukvård och socialtjänst medan i det brottsförebyggande arbetet ingår även polis och fritidsverksamheter. I nästa avsnitt ges ett exempel på en samverkansmodell SSPF och vad den syftar till.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhället (MUCF), Polisen, Skolverket, Socialstyrelsen samt Sveriges kommuner och regioner (SKR) (2022) har tillsammans utformat ett informationsmaterial kring *Samverkansformen skola, socialtjänst, polis och fritid* (SSPS) och *sociala insatsgrupper* (SIG). SIG handlar om det förebyggande arbetet för att motverka att barn och unga ska begå brott och kriminella handlingar. Materialet SSPS riktar sig till verksamheter inom dem samhällsviktiga myndigheter skola, socialtjänst, polis och fritid som på olika sätt arbetar mot barn och unga. Målgruppen för modellen som spetsar in sig på åtgärder på individnivå är främst barn och unga under 18 år. SSPS arbetet syftar till att förebygga att barn och unga inte ska hamna i kriminalitet eller inom gängkriminalitet. Samverkansmodellen SSPS bygger på att någon inom dessa verksamheter känner oro kring ett barn eller en ungdoms levnadsförhållanden och riskerar att hamna i kriminalitet, och kallar därefter samverkansparter till ett gemensamt möte. När en SSPF-process inleds inhämtas

samtycke från vårdnadshavare eller individen själv (om hen är över 18 år) för informationsutbyte. Informationsutbytet gäller mellan de aktörer som deltar i samverkansformen och syftar till att leda till åtgärder och resultat där individen själv, vårdnadshavare och övriga familjens delaktighet och deltagande är centralt. Inledande fas av processen menar BRÅ m.fl. (2022, s. 7, 9) handlar om att alla aktörer inom samverkansmodellen bör informera om sitt uppdrag och tydliggöra roller, ansvar och hur resursfördelningen kan se ut. Det viktigaste för individen och familjen är att parterna kommer överens om en gemensam målbild med ett tydligt syfte och mål, för att förbättra barnets eller den unges situation. Centrala framgångsfaktorer i samverkansmodellen är att arbeta efter den gemensamma planen som inledningsvis beslutats. Det är även av vikt att ha kontinuerliga möten, kontakt och uppföljning av åtgärder och insatser bland annat för att de verksamma parterna ska arbeta tätt ihop men även att de ska lära känna varandra. För att förstå det förebyggande arbete som samhällsviktiga myndigheter bedriver, krävs en djupare förklaring av deras roller och uppdrag, något som presenteras i följande avsnitt.

Polisens roll

Polismyndigheten bedriver genom sitt individuella arbete och tillsammans med övriga myndigheter många olika typer av arbetsuppgifter. Genom sitt arbete ska polisen säkra befolkningens trygghet och minska brottslighet och kriminalitet. Polisen ska verka för en trygg miljö och arbeta brottsförebyggande. Inom Polismyndigheten finns en brottsförebyggande strategi - *Polismyndighetens strategi för det brottsförebyggande arbetet* (2022) som syftar till att definiera det brottsförebyggande arbetet och bidra med polisens primära arbetsuppdrag att förebygga brott. Genom strategin ska en struktur sättas för att verkställa ett långsiktigt brottsförebyggande arbete. Polisen (2022, s. 6, 9, 10) menar att det brottsförebyggande arbetet bör ske samordnat, bygga på samverkan och delaktighet men även vara baserat på kunskapsbaserat arbete och evidens. Polisens roll blir således att arbeta förebyggande genom att samordna och samverka med andra viktiga aktörer (skola, socialtjänst, fritidssektorn).

Socialtjänstens roll

Enligt nuvarande SoL (SFS 2001:453) ansvarar socialtjänsten för förebyggande arbete mot barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt och dessutom verka för barns bästa och att barn och unga växer upp i trygga förhållanden. Socialtjänsten är rikstäckande och finns i samtliga kommuner i Sverige, där myndigheten arbetar mot barn och unga och deras familjer. BRIS (2025, s. 58) anser att Socialtjänsten bär ett stort ansvar att arbeta förebyggande genom att tidigt sätta in planerade insatser för att barn ska utvecklas och inte riskera att på ett ogynnsamt sätt påverkas av sin omgivning och de riskfaktorer som finns i samhället runt barnet. Socialstyrelsen (u.å.a) beskriver hur socialtjänsten ska verka för att barn och unga i första hand ska få det bättre hemförhållanden. Detta genom planerade insatser och att alla bosatta i respektive kommun har rätt att ansöka om skydd, stöd och hjälp av socialtjänsten. Socialtjänsten arbetar med orosanmälningar, vilket innebär att om någon känner oro kring ett barn eller ungdom ska denne göra en orosanmälan till socialtjänsten. I dessa fall kan socialtjänsten inleda en utredning och

arbetsuppdrag kring barnet och familjen. SKR (2024) och Socialstyrelsen (2022, s. 16, 36, 39) definierar fältsekreterares/fältarbetares uppdrag och menar att deras arbetsuppgifter främst riktar sig mot målgruppen barn och unga. I huvudsak handlar det om uppsökande arbete som driver förändring genom de professionellas förebyggande sociala arbete. Detta innebär att arbeten med ett organiserat, planerat och strukturerat tillvägagångssätt att arbeta tillsammans för barn och unga i en kommun. Arbetsuppdraget skiljer sig åt beroende på vilken kommun en är verksam inom, dock karaktäriseras uppdragen mot de nära arbetet mot målgruppen och fältenhetens arbete bygger på frivilligbasis. På så sätt besitter fältsekreterare ofta gedigen och väsentlig information om och kring barn och unga, i synnerhet barn och unga som riskerar att vara utsatta för riskfaktorer eller utvecklas ogynnsamt. Sammantaget visar de här myndighets rapporterna, regeringsuppdrag, tidigare forskning, aktuella lagar samt styrdokument från många olika aktörer att rekryteringen av barn och unga in i gängkriminaliteten är ett aktuellt ämne att belysa och ett samhällsproblem i Sverige.

Tidigare forskning

I detta avsnitt redogörs tidigare forskning som är strukturerad efter identifierade centrala teman inom ämnet barn och unga som involveras och rekryteras till gängkriminalitet. Här fokuseras med utgångspunkt i de tre olika samhällsaktörerna, polis, skolan, socialtjänst och hur de pratar och identifierar risker kring barn och unga utifrån sin profession, men även hur verksamma inom respektive yrke beskriver hur de kan arbeta främjande med barn och unga för att förse dem med ett effektivt skydd. Syftet med detta avsnitt är att belysa vad den tidigare forskningen presenterar om dessa aktörers sätt att se på risk, riskzon men även hur de beskriver vad för skydd och för främjande faktorer för att förse barn och unga med ett effektivt skydd samt förebyggande arbete.

I det inledande avsnittet av tidigare forskning förklaras förebyggande- och preventionsarbete mer djupgående. I preventions och det förebyggande arbetet finns en drivkraft att förbättra människors liv. Uppväxtvillkor, levnadsförhållanden och trygga miljöer är ofta faktorer som det förebyggande arbetet riktar sig mot. Det förebyggande arbetet syftar till att motverka risker och ogynnsam utveckling men även att arbeta, främja samt bygga upp ett skydd med målet att bidra till en positiv väg för individen (Sahlin 2000 s. 45). Betydelsen av att det aldrig är för tidigt att arbeta med riskfaktorer och inte heller sätta in ett effektivt skydd mot dessa risker, betonas som en central del av det förebyggande arbetet, menar Gilman, Hill, Hawkins, Howell, Kosterman (2014, s. 215–217). Det kan exempelvis innebära att i låg ålder identifiera riskfaktorer och organisera kring hur det är möjligt att arbeta och förhindra att dessa riskfaktorer utvecklas. För att barn inte ska utvecklas i en negativ riktning kan skyddsfaktorer sättas in för att motverka den negativa riktning som riskfaktorerna kan leda till. Esbensen, Peterson, Taylor och Freng (2009, s. 327) har identifierat en fara kopplat till riskfaktorer för att barn och unga ska utvecklas ogynnsamt är att verksamheter kring barnet avvaktar med att arbeta riktat mot de riskfaktorer som identifieras kring barn eller unga, det är därför av vikt att så tidigt och i den mån det är möjligt, arbeta förebyggande och sätta in skyddsfaktorer för att barn eller unga som har identifierade riskfaktorer runt sig. Farmer och Hairston (2013, s.542) poängterar att tidiga insatser i form av skyddsfaktorer i många fall kan motverka att vissa riskfaktorer ens uppstår.

Weissberg, Kumpfer och Seligman (2003, s. 425) belyser vikten av att förebyggande arbete är en nödvändig investering som ett samhälle behöver göra i barn och ungas liv. Forskarna anser också att det viktigaste förebyggande arbetet är i form av insatser som på olika sätt gör barn och unga delaktiga, genom att involverar målgruppen med målet att förbättra och gynna deras utveckling och livsvillkor. De förebyggande insatserna bör även vara av planerad, strukturerad och samordnad karaktär. En central del inom det förebyggande- och brottsförebyggande arbete handlar om ett strukturerat, organiserat och fungerande samarbete mellan olika organisationer och verksamheter. Likt Weissberg m.fl. menar Forkby (2018, s. 581, 591) att samarbetsformen mellan verksamheter ofta är nödvändigt men trycker på betydelsen av att det bör ske strukturellt med tydligt uppsatta mål. Exempelvis vilka arbetsuppgifter som planeras och vilken verksamhet som ska ansvara för vad. För ett effektivt och fungerande förebyggande arbete

genom insatser och åtgärder, påstår Weissberg m.fl. (2003, s. 430) bör ske genom ett koordinerat arbetssätt, som ibland behöver pågå under en längre period. En fungerande lokal samverkan kan fungera som ett främjande och stärkande del i det förebyggande arbetet där olika verksamheter behöver samarbeta (Johansson, 2014, s. 150–152).

I forskningsstudien *Individriktad brottsprevention – om SSPF och viljan att samverka* genomförd av Söderberg (2016) har hon undersökt hur brottspreventiv samverkan riktad på individnivå kan se ut i Sverige. Genom denna studie har Söderberg analyserat SSPF både i utgångspunkt hur modellen används i praktiken och hur samverkansformen vuxit fram. Studien undersöker även organisationers olika förutsättningar och arbetsroller i samverkansarbetet. Historiskt sett har Sverige en lång historia av att bedriva samverkan på gruppnivå. Tidigare har ett stort fokus riktats mot att verksamheter ska göra många orosanmälningar till att nu rikta arbetet mer mot tidiga insatser med exempelvis SSPS som samverkansmodell (Söderberg 2016, s. 11–12). Sprauge Martinez, Richards-Schuster, Texiera och Augsberger (2018, s. 141) belyser genom sin studie, betydelsen av individens och dess familjs delaktighet inom den samverkan som sker runt barnet, vilket innebär att det är av vikt att familjen och barnet aktivt ska delta. Delaktigheten från familjen och barnet är en central del av samverkansarbetet. Söderberg (2016, s. 87) understryker betydelsen av att de olika aktörerna kontinuerligt fysiskt träffas för att bygga relation sinsemellan verksamheterna. Söderbergs studie visar på en framgångsfaktor gällande goda relationer över verksamhetsgränser, som bidrar till en tätare och enklare kontakt. Detta kan i sin tur kan leda till att verksamma inom de olika organisationerna arbetar närmare varandra när oro kopplat mot barn och unga upplevs. Avslutningsvis poängterar Söderberg att nyckeln till en väl fungerande samverkan är att ett samtycke har inhämtats från vårdnadshavare eller ungdomen själv för då kan ett informationsutbyte ske mellan de olika verksamheterna. Vilket gör att individen mer öppet kan diskuteras verksamheterna emellan och ett mer fungerande samarbete kan inledas och fortlöpa.

I samverkansarbete menar Tyrstrup (2014, s. 51–55) att det ofta uppstår ett organisatoriskt mellanrum mellan verksamheterna kopplat till att personalen inom de olika organisationerna har olika arbetsansvar, uppdrag samt besitter olika kunskaper. Vidare beskrivs utmaningen och den centrala uppgift som samverkansarbete ska sträva efter, att hela tiden arbeta tätt ihop och täppa igen de mellanrum som uppstår. I likhet med Tyrstups menar Söderberg (2016, s. 11–12, 77) är att en lyckad samverkan är verksamheternas utbyte av information och att samverkan syftar till att på samlad front arbeta för att individen ska lyckas och få en bättre situation. Söderberg diskuterar vidare i sin studie att lokala behov, processer, resurser, arbetsuppdrag samt struktur har stort inflytande i utfallet av samverkan. De olika samverkans aktörerna kommer från olika verksamheter och besitter därmed olika kunskapsryggsäckar, utbildningar och förutsättningar till att delta i samverkansarbetet mot barn och unga.

För att barn och unga ska skyddas konstaterar personal från samtliga professioner inom SSPF att en fungerande samverkan mellan verksamheter runt barnet är betydelsefullt. Inom denna samverkan kan Söderberg (2016, s. 96, 114–117) konstatera att polisen har en central och

drivande roll i samverkansarbetet. Vidare förklarar Söderberg denna drivande roll i termer av att polisen antar rollen som social arbetare, vilket innebär att polisen ofta tar över socialtjänstens ansvarsområde och arbetsuppgifter. Rollen som polisen antar är att de initierar till, driver och fungerar som den kontrollerande parten i samverkansarbetet. Vidare belyses att polisen genom en kartläggning har identifierat ett tomrum i det svenska samhället gällande att många barn och unga vistas många timmar utan tillsyn och uppsikt av vuxna i synnerhet i vissa områden, detta har lett till att polisen bedriver uppsökande arbete som syftar till ett arbetssätt som ska bidra med att poliser skapar relationer till barn och unga men även visa sin närvaro.

Till skillnad från polisen beskriver Söderberg (2016, s.81–82) skolpersonalen i samverkansarbetet som den samverkansaktör som kan verka för en neutral roll, för att främja samarbetet mellan samverkansparter, barnet och dess familj. Dessutom besitter skolpersonal gedigen kunskap och nära relation med barnet eller den unge och dennes familj. En annan positiv aspekt som skolan kan bistå med är deras sätt att ha möjlighet att individ- och specialanpassa elevens skoldag utifrån dennes behov, med syfte att eleven ska få ta del av undervisning, lärande och givande situationer under sin uppväxt i skolan. Ytterligare en central parameter i skolpersonalens beskrivande är skolplikten som gör att barn och unga i grundskolan måste infinna sig på skolan under skoltid, vilket kan bidra med betydelsefulla relationer och tillgången till trygga vuxna.

Fältsekreterare inom socialtjänsten bedriver i likhet med polisen uppsökande arbete som syftar till att bygga nära och förtroendegivande relationer till barn och unga i synnerhet de som utsätts för flertalet risker. Relationerna mellan fältsekreterare och barn och unga bidrar med att de verksamma ofta i likhet med skolan besitter gedigen kunskap om barnet eller den unga. Utifrån kunskapen om och kring barnet eller den unga kan personalen identifiera risker och eventuella faror som kan leda till orosanmälningar men som även kan vara viktig information i samverkansarbetet. Fältsekreterarrollen beskrivs ha betydelse i förebyggande arbete och deras roll som brobyggare kan ha stor betydelse för barn och unga. Utifrån Söderberg (2016, s. 116–117) studien kan dock socialtjänstens roll i samverkansarbetet framstå som svår att tolka och upplevs ofta otydlig. Nedan följer även en presentation om hur de verksamma från polis, skola och socialtjänst beskriver och hur de hanterar barn och unga som lever och utsätts för risker men även vad verksamheterna gör för att barn och unga i risk ska utvecklas gynnsamt. Presentationen av skyddet som beskrivs kommer att behandlas utifrån respektive yrkesprofession.

Polis

I nästkommande avsnitt belyses tidigare forskning genomförd i Sverige där verksamma inom polisen förklarar och beskriver de identifierade risker, riskzon och riskfaktorer för och unga gentemot sitt arbetsuppdrag som polis.

Lunneblad (2021) har utifrån 14 kvalitativa intervjuer med professionella och verksamma inom polis, skola och socialtjänst undersökt hur dessa yrkesgrupper samtalar och berättar om risker

för barn och unga som växer upp i utsatta områden. Lunneblad (2021, s. 197) belyser genom sin studie fyra polisens berättelser och utsagor kopplat till barn och ungas riskfaktorer. Lunneblads analys och resultat från studien av polisernas berättande poängterade olika polisernas berättande kring riskfaktorer kring barn och unga. Faktorerna som anges är bland annat destruktiv miljö, att vistas på fel plats vid fel tidpunkt men även barn och ungas umgänge. En annan central riskfaktor Lunneblad poängterar genom sin analys, är exponeringen av kriminalitet och att den kan leda till en normalisering av kriminalitet för barn och unga. Lunneblads studie belyser även riskfaktorer kopplat till barn och unga som vistas på otrygga och destruktiva platser, exempelvis nämns sena kvällar och nätter men dessutom fel umgänge. Genom sin analys, påvisar Lunneblad även att poliserna i utsatta områden har svårt att skilja på ungdomar som befinner sig på en plats som klassas och kategoriseras som riskfylld. Det kan exempelvis innebära att alla ungdomar som vistas på den utsatta platsen tenderar att dras över samma kam, därav är det svårt att urskilja vilka ungdomar som har gott respektive sämre uppsåt. Detta i sin tur leder till att barn och unga som vistas på dessa platser tenderar att bli behandlade på liknande sätt av polisen, exempelvis när det kommer till misstankar av brott och dessa ungdomar tenderar att bli visiterade i allt större utsträckning än andra barn och unga som vistas på andra geografiska områden.

Söderberg (2016, s. 83) kan utifrån sin studie konstatera att polisen utifrån sitt uppdrag identifierat en riskfaktor kopplat till hur socialtjänsten utför sitt arbete, när det kommer till barn och unga som befinner sig i riskzon. I studien poängteras att poliserna anser att personal inom socialtjänsten inte agerar tillräckligt snabbt och behöver ingripa snabbare för att motverka att barn och unga inte fortsätter att utvecklas ogynnsamt. Detta gäller både nya orosanmälningar men även där återkommande orosanmälningar görs för barn och unga, som då redan är 'kända' hos socialtjänsten. Genom polisernas berättande kan slutsatsen dras att socialtjänstens arbetsprocess måste fungera snabbare för att fånga upp barn och unga som utsätts för riskfaktorer där polisen inte har mandat att utföra repressalier. Därav kan långsamma arbetsprocesser och ett bristande utfört socialtjänstarbete också identifieras som riskfaktor för att barn och unga ska utvecklas ogynnsamt. En viktig aspekt att ta upp i anslutning till detta är hur poliser beskriver sitt arbete, med att stödja barn och unga, hur de som yrkesverksamma poliserna hanterar barn och ungas problem, samt vad de anser är verksamt för att främja ungas välmående

Söderberg (2016, s.61, 73, 82–86, 96 111, 114–117) konstaterar att polisen som aktör i samverkansarbetet ofta intar rollen som initiativtagare och inleder samverkan kring barn och unga individer som de upplever oro kring eller som lever under risk- och ogynnsamma förhållanden. På nationell nivå menar dessutom forskaren att polisen har en drivande funktion i det brottsförebyggande arbetet och samverkansarbetet. Söderberg kan även konstatera att polisens arbetsuppgifter i det förebyggande och brottsförebyggande arbetet allt oftare riktar sitt fokus till uppsökande arbete mot barn och unga i risk. Polisen har genom sitt arbetsuppdrag konstaterat ett tomrum kopplat till att barn och unga vistas i många miljöer utan prosociala relationer, och arbetar nu mer med en uppsökande verksamhet som syftar till att söka upp barn

och unga på deras arenor. Söderberg beskriver polisens roll som engagerad och benämner deras arbetsuppdrag i termer att vara iklädd socialarbetarnas uppdrag. Vidare förklarar hon den drivande roll i termer av att polisen antar rollen som social arbetare, vilket innebär att polisen ofta tar över socialtjänstens ansvarsområde och arbetsuppgifter. Rollen som polisen antar är att de initierar till, driver och fungerar som den kontrollerande parten i samverkansarbetet. Eftersom polisen är drivande i det brottsförebyggande arbetet och initierar till samverkan menar Söderberg att polisen också äger och påverkar diskurser som råder inom fältet. Polisen som yrkeskår har identifierat ett hinder kopplat till den rådande sekretess och informationsdelning mellan verksamheter kring barnet och ungdomen. Diskurser som denna påverkar synen på hur andra aktörer, samhället i stort och enskilda individer ser på fenomenet.

Skola

I detta avsnitt presenteras hur verksamma inom skolan förklarar och beskriver de olika identifierade risker och riskfaktorer för och unga gentemot sitt arbetsuppdrag som verksamma inom skolan.

Utifrån berättelser från sex anställda inom en högstadieskola i ett utsatt område poängterar Lunneblad (2021, s. 198) att skolpersonal ser på riskfaktorer för barn och unga främst utifrån skolrelaterade frågor. Skolpersonalen tenderar att kategorisera riskfaktorer utifrån elevers prestationer i skolvärlden samt skolrelaterade faktorer. Framför allt konstateras det att skolmisslyckanden och normbrytande beteenden från eleven utgör en riskfaktor. Exempelvis nämns riskfaktorer i form av elevers frånvaro samt elevers uppförande och beteende under skoltid. Elever som stör lektioner, elever som inte kan uppföra sig under skoltid och elever som inte kan sitta stilla under lektionerna klassas som oroväckande beteende som i sig utgör en risk. En annan central del kopplat till riskfaktorer är elever som presterar sämre och inte når upp till mål eller saknar betyg. Detta anses vara riskfaktorer för personal inom skolan för att barn och unga ska utvecklas ogynnsamt.

Söderberg (2016, s. 82–83) konstaterar genom sin studie att en riskfaktor för att barn och unga ska utvecklas ogynnsamt kan vara en skolavstängning och skolexkludering. Trots att en skolavstängning inte innebär att skolan helt slutar kommunicera och hålla kontakten med eleven och hemmet, betyder en skolexkludering att eleven inte har en fast punkt och skola att vistas på under själva avstängningen. Detta skapar mycket oplanerad tid för eleven, som egentligen bör vara i skolan med klasskamrater och trygga vuxna, vilket i sin tur kan bli en riskfaktor och leda till att eleven hamnar i destruktiva miljöer eller fel umgänge. Söderberg kan genom sin studie dessutom konstatera att skolpersonal i samverkansarbetet upplever en frustration mot socialtjänsten att de inte blir delaktiga och inte blir delgivna väsentlig information i orosärenden. Skolpersonalen uppger att de är en riskfaktor att kontakten med socialtjänsten inte är etablerad, exempelvis beskriver personal inom skolhälso teamet att de saknar återkoppling från socialtjänsten när det kommer till oros anmälningar men även i de fall där barn blir placerade utanför hemmet. Detta är en aspekt som belyser att den rådande sekretessen och det bristfälliga informationsutbytet mellan verksamheter och myndigheter ofta upplevs som ett

hinder och riskfaktor att barn och unga kan utsättas för onödiga risker. En central del att belysa i anslutning till detta är hur skolpersonal beskriver sitt arbete med att stödja barn och unga, hur de som yrkesverksamma inom skolan hanterar barn och ungas problem, samt vad de anser är viktigt för att främja ungas välmående

Söderberg (2016, s. 81–82) belyser att skolan som arena har en väsentlig och betydelsefull roll i förebyggande arbetet men även i samverkansarbetet. Personal och verksamma inom skolan besitter gedigen kunskap kring eleverna och deras behov. Som tidigare nämnts i den föreliggande studien har skolan en central plats i synnerhet när det kommer till att tidigt upptäcka risker, riskfaktorer eller ogynnsamma förhållanden kring barnet eller den unge, men även att signalera detta vidare. Skolpersonal besitter dessutom en etablerad och nära kontakt med vårdnadshavare. En annan viktig aspekt gällande skyddsfaktorer för barn och unga är att barn som är i grundskoleåldern har skolplikt, vilket innebär att skolan således är den plats där barn tillbringar mycket eller majoriteten av sin vakna tid. Söderberg menar också att skolan som arena har enorma möjligheter när det kommer till att se varje elev och att personal på skolan har de bästa förutsättningarna av de olika samverkansparterna att skapa och bygga trygga relationer till eleverna, framför allt eftersom skolan är den plats där barn och unga vistas mest. Vidare belyser Söderberg även att skolan kan arbeta förebyggande och förse elever med ett skydd när det kommer till att ett individ- och specialanpassat planerande av skoldagen. Genom skolans resurser ska elever få rätt till att få sina särskilda behov tillgodosedda och där kan skolans personal och organisation stödja barn i deras lärande och personliga utveckling. Söderberg konstaterar att i samverkansarbetet kan skolan agera i en neutral roll och främja samarbetet mellan de olika verksamheterna till vårdnadshavare, barn och unga, som är en bidragande faktor i ett effektivt skydd och i det förebyggande arbetet.

Socialtjänst

Tidigare studier relaterar även till hur verksamma inom socialtjänsten förklarar och beskriver identifierade risker och riskfaktorer, för barn och unga gentemot sitt arbetsuppdrag som socialekreterare och fältsekreterare, beskrivs i detta avsnitt.

När det kommer till skyddsfaktorer och förebyggande arbete kring barn och unga som är i risk för att utvecklas ogynnsamt eller utsättas för risker är det socialtjänstens ansvar för att verka för att fånga upp barn och unga. Enligt SOL (SoL§ 5 kap 1) ansvara även socialtjänsten för att initiera till en samverkan mellan samverkansparter kring barnet. Söderberg (2016, s. 82) kan genom sin studie konstatera att socialtjänsten ofta brister i detta avseende att vara ytterst ansvariga och driva arbetet kring barnet eller den unge framåt. Vilket utgör en stor risk kopplat till barn och ungas välmående, och att livsvillkor och uppväxtförhållanden kan missas och bortprioriteras om socialtjänsten väljer att inte samverka med centrala verksamheter kring barn och unga.

Genom sin studie har Lunneblad (2021, s. 197). intervjuat tre fältsekreterare och en socialekreterare, hans analys visar att de professionellas berättelser beskriver riskfaktorer för

barn och unga. Riskfaktorerna som framgår är utsatta områden, specifika stadsdelar samt umgänge. Att barn och unga vistas i utsatta områden och specifika stadsdelar utgör på så sätt en riskfaktor enligt Lunneblads analys utifrån de fyra verksamma inom socialtjänsten. Personalen från socialtjänsten lägger vikt vid att barn och unga vistas på fel geografiska platser men även de övriga personer som befinner sig i området. Att ha vänner som inte anses vara rätt umgänge men även att utsättas för att träffa och ha samvaro med redan kriminella personer. Lunneblad poängterar att genom de intervjuades utsagor att riskfaktor likställs med att befinna sig på en plats som är riskfylld, exempelvis att befinna sig i destruktiva miljöer med destruktivt umgänge där exempelvis droger och våld förekommer. En viktig aspekt att belysa är hur verksamma inom socialtjänst beskriver vad de gör för att stödja barn och unga och hur de som yrkesverksamma hanterar deras problem och vad de tror är bra för barn och unga.

Söderberg (2016, s. 82) tydliggör att personer verksamma inom fritidssektorn som exempelvis fältsekreterare eller personal på fritidsgårdar som arbetar förebyggande. Exempelvis genom att fungera som brobyggare mellan barn/unga och de övriga verksamheterna men även samhället i stort kring barnet. Dessa yrkesprofessioner har även en viktig roll i det förebyggande arbetet för att kunna kontrollera hur barn och unga har det, genom relationsskapande kan de identifiera eventuella risker, faror och destruktiva företeelser kring barn och unga. Genom den kunskapen dessa yrkesverksamma besitter kan de signalera att ett visst barn eller ung är i behov av stöd eller hjälp men även planera förebyggande åtgärder inom sitt eget arbetsuppdrag. Söderberg konstaterar genom sin studie att fritidssektorns som exempelvis fältsekreterarnas roll är relativt osynlig, dock understryker hon att i en fungerande samverkan har verksamma inom sektorn stor betydelse eftersom de ofta besitter en gedigen kunskap kring barn och unga, men dessutom kan fungera som den brobyggare som tidigare förklarats (85, 96). Om en välplanerad och organiserad samverkan kring barn och unga sker med fokus på att alla samverkansparter och verksamheter har tydliga uppgifter och uppdrag kan detta förse barn med ett effektivt skydd.

Sammanfattning av tidigare forskning

Något som framgår av tidigare forskning kring ämnet rekrytering av barn och unga till gängkriminalitet, är att de olika yrkesgrupperna ser, förklarar och identifierar risker, riskfaktorer och sätt de kan skydda barn och unga på skilda sätt. Polisen definierar faror för barn och unga i termer om destruktiv miljö, att befinna sig på fel plats med fel umgänge och att utsättas för exponering av kriminalitet som allvarliga risksituationer för barn och unga att vistas i. I jämförelse med polisen berättar skolpersonal om barn och ungas faror och risker mer i anslutning till skolvärlden, berättelserna här tenderar att fokuseras kring skolrelaterade frågor i form av skolmisslyckande. Verksamma inom socialtjänsten berättar även om risker att träffa och utsättas för destruktiva personer, felumgänge och exponeras för narkotika och våld. Dessutom identifieras en risk nära sammankopplad med att socialtjänsten inte utför sitt arbetsuppdrag som lagen kräver, där de brister i att driva och initiera samverkan med andra samverkansparter när barn riskerar att utvecklas ogynnsamt. För att barn och unga ska skyddas konstaterar personal från samtliga professioner att en fungerande samverkan mellan

verksamheter runt barnet är av vikt. Inom denna samverkan kan konstateras att polisen har en central och drivande roll i samverkansarbetet. Förebyggande arbete syftar till att förbättra barn och ungas liv. Centrala delar inom det förebyggande arbetet berör aspekter som att börja sätta in skydd i tid genom tidiga insatser men även att rätt skydd kan motverka och ta bort risker innan de blir för stora. Samverkan mellan verksamheter kring barn och unga har betydelse för att barn och unga i risk ska fångas upp och skyddas. Att barn och unga samt deras familjer involveras i samverkansarbetet är av vikt och inte enbart de verksamheter som arbetar kring individen. Inom samverkan poängteras betydelsen av att samtycke till informationsutbyte och eventuella sekretesslättnader behöver ske, för informationsutbytet är en väsentlig förutsättning för att samverkan mellan verksamheter ska vara fungerande. Avslutningsvis handlar samverkansarbetet också kring att aktörer inom verksamheterna ska knyta betydelsefulla relationer till varandra som syftar till att täppa igenom eventuella organisationsklyftor. Utifrån den tidigare forskning i detta avsnitt, visar på många meningsfulla synvinklar av gängkriminalitet. Trots all framväxande forskning kan de ändå konstateras en kunskapslucka på hur mycket det har forskats i Sverige relaterat till ämnet och de yrkesverksammas beskrivningar. Därav är den föreliggande studien aktuell för att bidra med en tydligare bild på vad de olika samhällsviktiga myndigheterna beskriver risk-, skyddsfaktorer samt det förebyggande arbetet.

Teori

I detta avsnitt presenteras teorin för den föreliggande studien djupgående. Teorin som ligger till grund för studiens analys är en sociologisk narrativ teori. Inom sociologin som vetenskap undersöks samhälleliga strukturer, mänskligt beteende, människors relationer och makt är centrala parametrar. Fokus inom sociologin ligger ofta på att försöka förstå mänskliga relationer, interaktion och hur normer, kultur och samhällets makt påverkas av människan men också påverkar människan. Andra centrala parametrar är hur maktförhållanden och strukturer bildas och påverkar livet för de individer och sociala grupper som lever på specifika platser. Sociala strukturer, företeelser och relationer förändras ständigt och detta tenderar att påverka människors livssituation men även barn och ungas uppväxtvillkor.

Sociologisk narrativ teori

Jenkins (2000, s. 15, 17–18) anser att i ett samhälle har vi ofta lokalt knutna sätt att se på vad som anses vara accepterat beteende och inte, detta regleras ofta av ett samhälles normer, värderingar, men även regler och lagar. Detta bidrar med en homogen syn på företeelser, relationer och sociala grupper, som i sin tur leder till en likartad kultur och synsätt. Jenkins menar också att saker som påverkar denna syn är maktförhållanden och fasta strukturer i ett samhälle. Politik och marknaden styr ofta vilka personer som får tillhöra 'vi:et' och vilka som inte får tillhöra. På så sätt styr ett samhälles maktpositioner invånarnas sätt att se på det normala. Vidare menar Jenkins att ett samhälle producerar men även reproducerar makt, maktförhållande genom sitt sätt att agera och styra, vilket i sin tur påverkar grupper och individers sätt att klassificera och kategorisera sig själva och andra. På så sätt blir vissa delar av ett samhälle privilegierade och får tillhöra medan andra blir marginaliserade och utgör ett 'de andra'. Hacking (2004, s. 278, 298, 300) poängterar att diskurser påverkar samhället, maktpositioner och institutioner (som exempelvis polis, skola och socialtjänst) genom diskurser och kunskap hur övriga ser på samma sociala grupper, företeelser eller fenomen. De verksamma synsätt och diskurser formas även av den information, kunskap och de normer som råder inom institutionerna, regler och lagar från rådande struktur och maktpositioner. Maktstrukturer, som innebär att strukturella företeelser, maktpositioner och institutioner styr ett samhälles kunskap och människors sätt att tala om fenomen, sociala grupper, diskurser. Vidare beskrivs att ett samhälles, maktpositioner och institutioner styr de rådande diskurser som existerar i ett samhälle. Ett samhälles diskurser bidrar med synsätt, kunskap och vad som är vara godkänt att tycka och inte. En individs yrke kan med andra ord påverka vad hen anser och besitter för kunskap i olika avseenden. Exempelvis vad som anses vara risk, skydd samt förebyggande kan se olika ut beroende på professionalitet och yrke. Hacking anser att detta påverkas av en individs profession, kunskap, lärande men även en dennes riktade utbildning. Genom institutioner och utbildning lär vi oss olika riktade kunskaper som syftar till att forma och förse oss med kunskap som är specialiserat mot det tänkta yrket. Verksamma inom polis, skola och socialtjänst besitter olika teoretiska utbildningar med skilda sätt att se på kunskap om exempelvis barn och unga, vilket i sin tur påverkar hur de ser på risk, skydd och vad som är förebyggande arbete inom respektive arbetsuppdrag. Inom varje utbildning, institution och senare arbetsplats har de

verksammas synsätt och kunskap formats av tidigare erfarenheter, utbildning och yrkesupplevelser samt uppdrag, vilket i sin tur påverkar hur de olika professionerna kategoriserar utifrån sin profession. Tidigare utbildning, styrdokument samt tankar och värderingar påverkar således de verksammas syn och beskrivningar. Jenkins (2000, s. 11, 16–17) menar att identifiering, klassificering, kategorisering är viktiga aspekter inom sociologin. Centralt i klassificeringen och kategoriseringen menar Jenkins är att kunna se på aspekterna likheter och skillnader hos andra individer, företeelser eller föremål. Inom olika professioner besitter professionella och yrkesverksamma olika kunskapsnivåer, deras arbetsuppdrag och arbetsuppgifter kan komma att påverka hur de ser på företeelser och andra sociala grupper påstår Jenkins. Sammanfattningsvis har den sociologiska narrativa teorin i den föreliggande studien tillämpats genom att undersöka de verksamma inom polis, skola och socialtjänst olika beskrivningar av barn och ungas risk-, skyddsfaktorer samt förbyggande arbete för att motverka att barn och unga rekryteras in i gängkriminalitet. Det är av intresse att studera de yrkesverksammas kategoriserande utifrån sina professioner.

Metod

Studiens metod och metodologiska vägval presenteras i denna del. Denna kvalitativa studie grundar sig i datainsamlandet av empiriskt material genom semistrukturerade individuella intervjuer. I avsnittet presenteras dessutom studiens urval, genomförandet av datainsamlingen, analysmetoden som ligger till grund för studiens resultat och avslutningsvis presenteras ett avsnitt om etik där forskningsetiska överväganden belyses samt därefter diskuteras studiens trovärdighet och tillförlitlighet.

Kvalitativ forskningsmetod

Forskningsmetoden för den föreliggande studien är kvalitativ, Bryman (2018, s.459) menar på att en bristande faktor för en kvalitativ studie, handlar om dess tidskrävande omfattning när det kommer till genomförande. Men trots det upplevs ändå denna typ av forskningsansats relevant för den föreliggande studien. Inom kvalitativ forskning och en kvalitativ ansats fokuseras framför allt att forskaren ska beskriva, tolka och försöka förstå enskilda individers eller sociala grupperns uppfattningar och upplevelser från de studerades livsvärld (Bryman, 2018, s. 454, 487; Andreasson & Johansson, 2024a, s. 46, 57). Bryman (s. 67, 70–71) anser att de olika delarna inom en forskningsdesign syftar till att sätta upp ramarna för en forskare, utifrån de val som görs fungerar designen som en vägvisare för forskaren. Forskningsdesignen visar således vägen till forskarens metodval. Vidare menar författaren att det är aktuellt att ta ställning till det precisa som ska undersökas för att därefter välja forskningsstrategi. Kvalitativa studier möjliggör på så sätt möjligheten att försöka förstå olika sociala fenomen och individers uppfattning om sociala företeelser. En studies syfte syftar till att synliggöra vad och varför forskaren vill studera fenomenet eller företeelsen. Denna föreliggande studie är av kvalitativ ansats och syftar till att bidra med kunskap från professionella inom samhällstjänster (polis, skola och socialtjänst) om risk- och skyddsfaktorer samt hur de arbetar förebyggande för att förhindra rekrytering av barn och unga in i gängkriminalitet. Den föreliggande studien har ett induktivt angreppssätt eftersom studiens insamlade empiri har genererat val av analysmetod och teori. Bryman (2018, s. 41, 49) menar att när en forskare använder sig av ett induktivt angreppssätt, blir valet av teori ett resultat av forskningen. I denna föreliggande studie har det insamlade datamaterialet och analysen av denna lett till val av teori.

Datainsamlingsmetod: Individuella semistrukturerade intervjuer

Under detta avsnitt presenteras den metod som ligger till grund för denna empiriska studie. Den föreliggande studiens datainsamlingsmetod är individuella semistrukturerade intervjuer. Bryman (2018, s. 33) framhäver betydelsen av ett strukturerat och planerat tillvägagångssätt när det kommer till en studies datainsamling, författaren syftar framför allt på att ett organiserat och planerat tillvägagångssätt är av vikt för studiens tillförlitlighet.

Datainsamlingsmetoden som använts för den föreliggande studien är individuella kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Bryman (2018, s. 562–563) menar att forskningsintervjuer delas upp i två olika kategorier, strukturerade eller ostrukturerade/semistrukturerade. De olika

intervjuformerna är avsedda för olika typer av forskning. Författaren beskriver hur det inom den kvalitativa forskningen där forskaren fokuserar på intervjupersoner och sociala grupper upplevelser, uppfattningar och synsätt passar den semistrukturerade intervjuformen, eftersom formen för intervjun är flexibel. Som hjälp under den semistrukturerade intervjun hävdar Bryman (2018, s. 565–566) och Andreasson och Johansson (2024b, s.119) att forskaren kan utforma en intervjuguide, som syftar till att stödja och vägleda forskaren under intervjun och är på så sätt inte ett dokument som forskaren behöver följa till punkt och pricka. En forskares intervjuguide kan vara utformad på många olika sätt men den bör vara innehållsrik samt specifikt inriktad mot studiens syfte och frågeställning. En intervjuguide kan exempelvis innehålla övergripande teman och stödfrågor som kan bidra till att få svar på studien frågeställning.

Den semistrukturerade intervjuens flexibla och rörliga form syftar till att få utförliga och detaljerade svar som ska bidra med att forskaren ska kunna besvara studiens frågeställning. Forskaren ska ständigt sträva efter att vara flexibel, ge intervjupersonen tid och utrymme och ställa öppna frågor. Kvale (1996, s. 134–135) poängterar och förespråkar att forskaren i sin roll som intervjuare ska våga möta tystnaden. Detta innebär att det under intervjun kan uppstå en tystnad som kan upplevas obehaglig, och författaren menar då att det är viktigt att intervjuaren inte får ha för bråttom och ta över talutrymmet utan i stället låta intervjupersonen få tid att reflektera, fundera och komma med utförligare svar. Bryman (2018, s. 566, 577) understryker vikten av att spela in de intervjuer som genomförs inom en studies ram. Det inspelade materialet ska sedan transkriberas och namn, platser och annan känslig information bör anonymiseras och namnges med fiktiva namn. Författaren menar att transkriberingsprocessen är en tidskrävande arbetsprocess. Braun och Clarke (2006, s. 87–88) poängterar att transkriberingsprocessen bidrar med en ökad förståelse för det insamlade empiriska materialet, vilket är av fördel i analysprocessen när det kommer till att lära känna sitt material.

Urval

Andreasson och Johansson (2024b, s.112, 115) menar att inom den kvalitativa forskningsmetoden är urvalsprocessen och urvalet en fråga kring vilka individer som ska ingå i studien. Denna process utgör en central del i arbetet, en studies syfte och frågeställning kan enkelt generera och avgränsa vilka deltagare som ska ingå i studien men det är inte alltid fallet. Vidare förklarar Andreasson och Johansson olika urvalsstrategier som innebär hur forskaren går tillväga med att välja sina deltagare till studien. Ett strategiskt urval är den vanligast förekommande urvalsprocessen inom den kvalitativa forskningen, detta urval innebär att forskaren handplockar de intressenter och individer som passar för studiens syfte och frågeställning. Det strategiska urvalet är vanligtvis kriteriestyrt och kan exempelvis utgå ifrån individers yrke, kön och ålder. Inom snöbollsurvalet däremot handlar det om att studiens deltagare i ett tidigt skede kan bistå forskaren, genom att hjälpa till att rekrytera och förmedla nya kontakter till studien. Eftersom den föreliggande studien syftar till att undersöka samhällsviktiga myndigheter berättande om risk- och skyddsfaktorer samt det förebyggande arbete som beskrivs. har det varit av intresse att titta närmare på samverkansaktörer som ofta

samarbetar över verksamheternas gränser. Därför valdes intervjupersoner ut från dessa samhällsviktiga myndigheter, polismyndigheten, grundskola och socialtjänsten. Under urvalsprocessen har en kombination av ett strategiskt urval kombinerats med ett snöbollsurval. Centrala urvalskriterier så som yrke och vilken verksamhet personen arbetar inom har varit aktuella. I detta avsnitt presenteras den föreliggande studiens urval samt genomförande mer djupgående.

De olika intervjupersonerna i den föreliggande studien är på olika sätt verksamma inom verksamheter som polismyndigheten, grundskola och socialtjänst. Inom polisen har tre intervjupersoner intervjuats, den första polisen arbetar inom ingripande verksamheten och larmbilar (IGV) och den andra polisen arbetar som områdespolis, och den tredje arbetar inom ungdomsgruppen hos polisen men är inom studiens tidomfång utlånad till grova brott. Inom grundskolan har sammanlagt tre personer intervjuats, en rektor och en kurator på en skola med elever från förskoleklass upp till sjätte klass. En förstelärare som arbetar på en skola för elever från förskoleklass upp till nionde klass. Läraren arbetar med de äldsta eleverna på skolan från sjunde till nionde klass. Men under studiens tidsåtgång/termin arbetar hen enbart riktat mot nionde klass. Inom socialtjänsten har tre personer intervjuats, två av dessa intervjupersoner arbetar som fältsekreterare inom fältenheten i samma kommun. Medan den tredje intervjupersonen arbetar som socialsekreterare inom utredning på socialtjänsten i en annan kommun. För att få en mer detaljerad översikt på deltagarna i den föreliggande studien se Tabell 1 *Deltagarna i studien*, som presenteras nedan.

Tabell 1 Deltagarna i studien

Yrke	Antal år i yrket	Kön	Ålder	Beteckning i studien
Socialtjänst - Fältsekreterare	1 år	Man	32 år	Fältsekreterare 1
Socialtjänst - Fältsekreterare	10 år	Man	38 år	Fältsekreterare 2
Socialtjänst – Socialsekreterare	1,5 år	Kvinna	25 år	Socialsekreterare
Polis - Områdespolis	33 år	Man	62 år	Områdespolis
Polis – Polis IGV	5 år	Man	38 år	Polis IGV
Polis – Polis Ungdomsgruppen	4 år	Kvinna	35 år	Polis Ungdomsgruppen
Grundskola - Rektor	6 år	Kvinna	37 år	Rektor
Grundskola - Kurator	14år	Kvinna	37 år	Kurator
Grundskola - Förstelärare	6 år	Man	34 år	Förstelärare

Genomförande av datainsamling

I den inledande fasen av studien formulerades en informationsblankett (se Bilaga 1) och en samtyckesblankett (se Bilaga 2) som skickades ut till tänkta intervjupersoner. Informationsblanketten innehåller väsentlig information om studien som exempelvis bakgrundsfakta, studiens syfte och datainsamlingsmetod men även central information kring vad det innebär för intervjupersonerna att delta i studien. Samtyckesblanketten är en blankett som intervjupersonerna skriver under för att godkänna och ge sitt samtycke för sitt deltagande i studien (Bryman, 2018, s. 178; Vetenskapsrådet 2024, s.62). Eftersom studiens valda forskningsmetod är semistrukturerade intervjuer formulerades en intervjuguide med innehåll av olika relevanta teman (se Bilaga 3) som skulle fungera som en vägledning i de planerade intervjuerna. När kontakt inletts med de olika intervjupersonerna påbörjades ganska snart datainsamlingen genom individuella semistrukturerade intervjuer.

Studiens empiriska material består av nio semistrukturerade intervjuer, längden på intervjuerna har varierat mellan 40 och 80 minuter. Fem av dessa intervjuer genomfördes fysiskt och fyra intervjuer genomfördes via telefon. Telefonintervjuerna motiveras utifrån att intervjupersonerna önskat att delta via telefon i stället för ett fysiskt möte men även eftersom det i enstaka fall var av geografiska förklaringar därför långt att ta sig. De fysiska intervjuerna genomfördes på de olika professionellas arbetsplats, på deras kontor eller mötesrum. Samtliga intervjupersoner har lämnat sitt skriftliga eller sitt muntliga samtycke för att delta i studien. Alla intervjuer har spelats in genom ljudupptagning och efter avslutad intervju har ljudfilerna sparats för att senare transkriberas i sin helhet. Som hjälp till transkriberingen användes verktyget *Transkribera* i Word. Efter slutförd transkribering kontrollerades innehållet genom att lyssna på ljudfilen samtidigt som det transkriberade materialet lästes och eventuella ändringar genomfördes, i enlighet med Braun och Clarke (2006, s. 87) rekommendation gällande transkriberingar. Upprepade ord, instämmande fraser och hummanden har korrigerats i det transkriberade materialet för att göra det mer läsbart inför studiens analysarbete.

Forskningsetiska överväganden

Forskareetik och forskningsetik är två centrala begrepp som utgör en central aspekt av etiken inom forskning. Forskareetiken berör frågor kopplat till forskarrollen och till ansvar gentemot sitt yrke. Det handlar bland annat om vilket ansvar forskaren har för att följa god forskningssed. Forskningsetiken är mer riktad mot att forskningen ska följa etiska principer och riktlinjer som finns för forskarsamhället. Exempelvis ska forskaren säkerställa sitt ansvar gentemot deltagare i studien, samhället i allmänhet och att forskningen inte får orsaka skada (Vetenskapsrådet, 2017, s. s. 8, 12, 40–42). Den föreliggande studien följer Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska principerna som är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Informationskravet innebär att forskaren ansvarar för att delge deltagare i studien väsentlig information kring studien. Exempelvis ska studiens syfte framgå men även principen att deltagandet i studien bygger på frivillighet. Deltagarna i studien har alltid rätt att avbryta sin medverkan i studien utan en förklaring. Det är även av vikt

att forskare informerar om hur det insamlade empiriska materialet ska användas. I den föreliggande studien informerades deltagarna både genom en skriftlig informationsblankett (se Bilaga 1) som bifogades i det mejlutskick som respektive deltagare fick. I mejlet bifogades även en samtyckesblankett (se Bilaga 2), där ett samtycke till deltagande i studien kunde skrivas under. Samtyckeskravet innebär att deltagarna i en studie lämnar sitt godkännande att delta i studien. Ett samtycke inhämtas från respektive deltagare och detta samtycke kan av fördel vara skriftligt. Forskaren ansvarar alltså för att säkerhetsställa att deltagarna frivilligt ställer upp i studien. Konfidentialitetskravet innebär att deltagares personliga information, namn och identitet ska skyddas och anonymiseras i en studie. De personliga uppgifterna om deltagarna i studien ansvarar forskaren för att förvara på ett tryggt och ansvarsfullt sätt. Obehöriga personer ska inte kunna få tillgång till varken personlig information eller materialet. Nyttjandekravet handlar om att det insamlade materialet från studiens deltagare enbart får användas till den specifika studien och dess syfte. I den föreliggande studien har således alla deltagare informerats i enlighet med informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet både genom den inledande kontakten via ett mejl samt inför och efter respektive intervju genomförts.

Reliabilitet och validitet

Genom hela forskningsprocessen har etik en central roll i alltifrån planeringsfasen, genomförandefasen och studiens tillförlitlighet och generaliserbarhet. Begreppen reliabilitet och validitet har lite varierande betydelser inom kvantitativ och kvalitativ forskning, men är kopplat till en studies trovärdighet och kvalitet. Reliabilitet visar en studies tillförlitlighet, det är centralt att en forskare i sin studie är transparent och noga beskriver de olika delarna av sin arbetsprocess. Inom den kvalitativa forskningen fokuserar denna transparens på att forskaren tydligt och detaljerat beskriver sitt tillvägagångsätt, i allt från planering, datainsamling, analysmetod, tolkning och centrala beslut som fattats under studiens gång (Andreasson & Johansson, 2024a, s. 132–134). Validitet avser en studies trovärdighet och inom den kvalitativa forskningen handlar validiteten om att förklara om en studie verkligen undersöker det den avsett att undersöka. Forskarna utvärderar då sin forskningsmetod och diskuterar om den har varit lämplig för studiens syfte och frågeställning.

Metodologi

I detta avsnitt kommer studiens metodologi att diskuteras och förklaras. Analysmetoden som ligger till grund för studien en induktiv tematiska analys och narrativ analys som kombinerats.

Analysmetod – Tematisk och narrativ analys

I studien har jag analyserat de professionellas berättelser, deras narrativ om barn och unga i risk-, skyddsfaktorer och förebyggande insatser. En viktig utgångspunkt menar Johansson (1999, s. 4, 7–9, 22–23, 27) är när de professionella beskriver sitt arbete med barn och unga, och utgår från etablerade begrepp och diskurser inom sitt yrkesfält. Genom att inta ett narrativt angreppssätt som en kvalitativ forskare, innebär det en vilja om att gå på djupet och förstå och analysera människor eller sociala gruppers berättande och försöka förstå deras tankar. Genom narrativ forskning kan vi ta vara på individens och sociala gruppers berättelser och berättande genom att exempelvis använda metoden intervjuer. Ofta kombineras den narrativa forskningen med ett induktivt angreppssätt och analys. Den narrativa forskningen syftar till att sträva efter att fånga upp intervjupersoners tolkning av händelser genom deras berättande. På så sätt menar Johansson att de kan ge forskaren ett 'inifrån perspektiv' från antingen individens eller sociala gruppers syn på olika företeelser som påverkar samhället och människors situation som exempelvis social, ekonomiska och historiska aspekter. Den narrativa forskningen kan därmed ge en djupare förståelse på och analysera samhällets struktur. Den narrativa forskningen kan genom denna definition stötta forskare att mer djupgående försöka förstå samhälleliga strukturer och maktförhållanden som råder i vårt samhälle.

Förklaringen utgår från Brymans (2018) och Braun och Clarkes (2006) definitioner av analysmetoden. Tematisk analys är en flexibel, välanvänd och grundläggande analysmetod inom kvalitativ forskning (Braun & Clarke, 2006, s.78–80, 83; Bryman, 2018, s. 47–50, 702). Flexibiliteten i analysmetoden bidrar med att det är ett användbart verktyg som beskriver studiens insamlade data på ett ingående och detaljerat sätt. I stora drag kan den tematiska analysen beskrivas som att den hjälper till att strukturera, identifiera och genom analysen rapportera tydliga mönster och teman. Författarna menar också att en studies teoretiska ramverk och metod ska gå hand i hand och vara kompatibla med varandra. Att den föreliggande studien använder en induktiv tematisk analys innebär att centrala mönster och teman har identifierats under själva kodningen och inte före analysen ägt rum. Bryman (2018, s. 702) anser att analysmetoden syftar till att sammanställa den insamlade empiriska data efter tydliga mönster och teman. Både Braun och Clarke (2006, s. 87–93) och Bryman (2018, s. 702, 707) beskriver den tematiska analysen utifrån olika steg som forskaren kan följa genom sin analysprocess. Sammanfattningsvis förklarar de olika författarna processen på liknande tillvägagångssätt, däremot beskriver Braun och Clarke processen i sex steg medan Bryman förklarar den genom fem steg, där Braun och Clark väljer att lägga ytterligare ett fokus på en granskning av de teman som identifierats.

Databearbetningsprocessen av en tematisk analys innebär inledningsvis att ljudupptagningen från inspelade materialet transkriberas. Därefter bekantar sig forskaren med materialet genom att läsa och lära känna sitt material. När forskaren lärt känna sitt material, inleds kodningen av insamlade data, genom att identifiera nyckelord och leta efter likheter och skillnader i det empiriska materialet. Andreasson och Johansson (2024b, s. 130–131) menar att grunden för databearbetningen handlar om att identifiera olika teman utifrån mönster i datamaterialet. Efter detta påbörjas sökningen av centrala mönster i materialet som genererar i olika teman. Kodningen av det empiriska materialet i den föreliggande studien innebar att söka efter likheter och skillnader och finna meningsbärande enheter i det empiriska materialet. Som hjälp i denna process i att finna centrala mönster och teman i analysarbetet har det transkriberade materialet färgkodats, delar av arbetet färgkodades rött, andra grönt och slutligen blått. När centrala aspekter var funna identifierades och namngavs de identifierade teman. När detta steg avslutas ska de olika identifierade teman namnges och en definition av huvudteman skrivs fram. Det sista och avslutande steget i analysprocessen är att sammanställningen av analysen framgår i studiens resultat del. Bryman (2018, s. 702) framhäver således att den tematiska analysen syftar till att sammanställa den insamlade empiriska data och identifiera huvudteman och eventuella underteman/delt Teman utifrån studiens syfte och frågeställning. De funna huvudtemana namngavs som riskfaktorer, skyddsfaktorer och förebyggande arbete. Sammanställningen av den tematiska analysen och de presenterade huvudteman framgår i den föreliggande studiens resultat del.

Resultat

I följande avsnitt presenteras den föreliggande studiens resultat. Utifrån den induktiva tematiska analysen har tre centrala huvudteman identifierats. Dessa är *Riskfaktorer*, *Skyddsfaktorer* och *Förebyggande arbete* på att barn och unga rekryteras till gängkriminalitet. Utifrån den induktiva tematiska analysen har även centrala underteman identifierats.

Riskfaktorer

I detta avsnitt fokuseras respektive professions berättande kring riskfaktorer som de genom sina erfarenheter som yrkesverksamma inom polis, skola och socialtjänsten besitter erfarenheter kring. Många av de professionella ser på riskerna på ett liknande sätt avsaknad av prosociala vuxna relationer, skolmisslyckanden, exponering av kriminalitet samt sekretess och brister gällande informationsutbyte mellan verksamheterna. Forskningsfrågan som besvaras i detta avsnitt är: Vilka riskfaktorer beskriver verksamma inom polis, skola och socialtjänst bidrar till att barn och unga involveras i gängkriminalitet?

Utifrån tidigare forskning om gängkriminalitet är ett centralt tema olika riskfaktorer för att barn och unga ska rekryteras. Detta fenomen studeras, kartläggs och konstateras genom flertalet studier. Forskningen belyser olika riskfaktorer för att barn och unga ska rekryteras till gängkriminalitet. Centrala teman inom tidigare forskning kring riskfaktorer är att växa upp och leva under kumulativa och multipla riskfaktorer, vilket utgör en extra risk poängterar många studier. Såväl Esbensen m.fl. (2009, s. 326) som Gilman m.fl. (2014, s. 215–216) konstaterar att om ett barn eller ungdom växer upp med flertal (sju eller fler) riskfaktorer anses denne vara en högriskperson. Att vara en högriskperson innebär att en person löper dubbelt så stor risk att rekryteras till gängkriminalitet än en person som har sex eller färre riskfaktorer i sitt liv eller omgivning. I den föreliggande studien nämner samtliga intervjupersoner risker de kan se utifrån sin erfarenhet och genom sin yrkesprofession.

Polisen

När de tre poliserna berättar om risker i de individuella intervjuerna besitter samtliga gedigen kunskap kring riskfaktorer för att barn och unga ska rekryteras till gängkriminalitet. Alla tre nämner flertalet risker som de som yrkesprofessionella kan se genom sitt arbete. Återkommande teman för riskfaktorer från poliserna som deltar i den föreliggande studien är samverkan som brister, uteblivet informationsutbyte, sekretess och lagar som inte är anpassade, destruktiv miljö, dyra fritidsaktiviteter, grupperingar och avsaknad av prosociala relationer.

Samtliga poliser berättar om barn och ungas tillgång och efterfrågan av fritidsaktiviteter. I termer om dyra medlemsavgifter, avstängningar, den svåra tillgängligheten och köer till klubbar indikeras som riskfaktorer för att barn och unga kan rekryteras till gängkriminalitet. Polis ungdomsgruppen berättar:

Det är helt förjävligt och jag förstår inte hur det blivit så här för att när jag var ung så var det ju inte alls så. Folk hade ju ont om pengar även när jag var ung, men att

spela fotboll kostade inte flera tusen i månaden, förstår inte varför det ska vara så just nu. Och jag tycker det här är exkludering på grund av pengar för att det är dyrt och att folk inte har råd. Det tycker jag är helt förfärligt. Jag tycker att man som kommun borde liksom sätta stopp, att man inte får ha så dyra avgifter. Eller vad är det jag inte ser, vad är det som kostar så mycket pengar mot vad du gjorde förr? (Polis ungdomsgruppen)

I citatet beskriver Polis ungdomsgruppen hur fritidsaktiviteter är för dyrt, att familjer inte har råd med dyra medlems- och träningsavgifter. Från Polis ungdomsgruppens utsaga kan vi också se att skydds nätet från exempelvis kommunen borde täppa till denna typ av exkludering som barn och unga utsätts för, annars tenderar detta utanförskap att bli en riskfaktor för barn och unga. Poliserna poängterar genom sitt berättande att de möter barn och unga som uttrycker att de önskar att få ta del av en fritidsaktivitet men att det inte är möjligt av ekonomiska skäl. Centralt i polisernas berättande är även att dessa ungdomar blivit avstängda från föreningarna på grund av återkommande dåligt uppförande men även att det inte finns plats i fotbollsklubbarna då de är för många i antal. Centralt inom berättandet kring fritidsaktiviteter är även familjers bristfälliga ekonomi och den fattigdom som dessa barn och unga utsätts för. Områdespolis exemplifierar detta genom:

Enorma reformer som krävs och till exempel allas lika rättighet till att ha ett intresse. Det hemska är att, alla har inte råd. En fembarnsfamilj, mamma ensam med fem barn. Hur ska hon kunna betala medlemsavgifter och ledarkostnader? Tränarutbysavgifter och resor? Det går inte. (Områdespolis)

Områdespolis berättar om den svåra och ohållbara situationen många utsätts för, att ensamstående mammor med flera barn inte kan ge sina barn möjligheten till att delta i dyra fritidsaktiviteter. Barn och unga fråntas på så sätt rätten till en meningsfull fritidssysselsättning som exempelvis idrott och att det upplevs som omöjligt för dessa föräldrar att kunna möta sina barns efterfrågan. Vilket i sin tur kan skapa ett utanförskap men även ett utrymme med tid som annars skulle tillbringats på en träningsanläggning med lagkamrater och ledare. Frågan om vad barnen i stället gör under denna tid blir här central och både Områdespolis och Polis ungdomsgruppen berättar att denna tid i sig kan utgöra en riskfaktor för att barn och unga ska exponeras för kriminalitet eller riskerar att rekryteras till gängkriminalitet. Områdespolis konstaterar också genom sitt berättande kring en reform förändring och att alla barn och unga bör ha rätt till en meningsfull fritid och att detta kräver enorma reformer för att kunna tillgodose barns rättigheter och barns bästa. Ett återkommande tema samtliga poliser berättar om är avsaknaden av vuxna, goda relationer och föräldrar som är oengagerade. Från intervjuerna berättar poliserna hur avsaknaden av vuxna förebilder genom Områdespolis citat nedan:

Vuxna förebilder saknas, det kan vara så att en ungdom har båda mamma och pappa boendes här men de är ändå inte aktiva runt ungdomen och det så att även där i en även så att kärnfamiljen håller ihop så är ändå avsaknaden utav en vuxen förebild. (Områdespolis).

Områdespolis beskriver här att det är en risk för barn och unga att sakna vuxna förebilder, trots att familjer håller ihop och det finns en mamma och pappa hjälper inte detta om de inte är engagerade och involverade i sina barns liv. I polisernas beskrivningar finns många nämnda riskfaktorer kopplade till rådande lagar och sekretess i Sverige samt problem kopplat till informationsutbyte mellan verksamheterna. Dessutom vittnar polisernas berättande om att de upplever att samverkan över verksamhetsgränserna brister och att det är en faktor som identifieras som en risk för barn och unga.

Problemet är väl kanske lite att som jag ser det att inte finns någon samverkan i Sverige mellan olika myndigheter och organisationer, instanser, eller åtminstone väldigt lite samverkan om man ser till exempel då mellan för att fånga upp barn och ungdomar. Ja, men då blir det. Det är polis. Det är socialtjänst, skola, sjukvård. Och föräldrar då som. Bör samverka ihop och dela lägesbild och dela information. Här är vi otroligt ringklippta i att dela information i och med sekretessen. Jag vet att det sker på en lite högre nivå. Samverkansmöten och grejer ibland mellan typ skola och polis, socialtjänst för att då dela. Dela information om barn och unga som är i riskfall eller riskzoner. Men den här informationen behöver ju tror jag verkligen delas mycket bredare och nå ut till oss i verksamheten. (Polis IGV).

Polis IGV uttrycker sin frustration och hopplöshet kring den bristande samverkan som råder. Han nämner samtidigt att samverkan sker men är mer aktuellt i de högre delarna/leden i verksamheten och att information som delas där inte alltid når ut till de som arbetar i yttre tjänst i verksamheterna. Risken utgörs här att om informationsutbyte uteblir på grund av rådande sekretess och lagar riskerar barn att inte få den hjälp de har rätt till. Han understryker samtidigt det väsentliga i att dela information mellan verksamheter för barn och unga i riskzon. Poliserna nämner även riskfaktorer i termer av destruktiva miljöer och destruktivt umgänge. Att vara på fel plats vid fel tidpunkt på dygnet. Poliserna beskriver att det utgör en risk för barn och unga att vistas i destruktiva miljöer utan ansvarsfulla vuxna, även aspekten om vilken tidpunkt som barn och unga vistas utomhus är här en central parameter i polisernas berättande:

Vi stöter ju på barn och unga i många olika hänseenden, alltså. Allt ifrån att de blir utsatta för grejer till att vi stöter på de här ungdomarna ute. Ja men ute i fel miljöer om man säger, utifrån vad vi anser eller jag anser är ju att den där 10–15 åring inte ska vara ute mitt i veckan, mitt i natten eller på helgen vara ute mitt i natten till exempel och umgås med betydligt äldre människor. Som är myndiga och ibland långt över myndiga som dessutom är personer som håller på med kriminalitet och sånt där, givetvis är det en riskfaktor enligt mig. (Polis IGV).

Det Polis IGV belyser här är något som han upplever utgör en risk för att barn och unga ska exponeras för kriminalitet och redan gänganslutna. Vilket i sin tur kan leda till att dessa barn och unga rekryteras in i gängkriminalitet. Att befinna sig på fel plats, på fel tidpunkt med fel umgänge är där med en riskfaktor. De andra poliserna berättar även det i termer att barn är ute på nätterna utan föräldrar eller andra prosociala vuxna och att dessa unga ofta vistas med redan brottsfällda äldre. Så kombinationen av att tillbringa tid i destruktiva miljöer med destruktivt umgänge utgör en kombination av riskfaktorer. Två av poliserna poängterar att de ser

riskfaktorer kopplat till barn och ungas umgänge, men även sättet barn och unga grupperar sig på. I exemplet nedan berättar Områdespolis:

De här konstellationer utav grupperingar som är en riskfaktor. Det vi pratar om och det där är ju faktiskt samma som för vi vet ju om att redan i lägre åldrar börjar. Ungdomarna grupperar sig, det här är ju alltså allas ansvar naturligtvis, men i skolan får det inte finnas några grupperingar. Redan när du ska spela King på skolgården så finns det grupperingar. Det är oerhört viktigt, det får inte förekomma, det börjar redan där alltså. Stoppa grupperingar redan i tidig ålder. (Områdespolis).

Grupperingar av barn och ungdomar är något som Områdespolis här beskriver hur konstellationer och grupperingar för barn och unga kan utgöra en aspekt för en riskfaktor. Han beskriver hur barn redan i tidig ålder tenderar att gruppera sig och hävdar samtidigt att vi alla bär ett ansvar för att motverka och motarbeta att barn delas in efter exempelvis klass och etnicitet. Polis ungdomsgruppen poängterar att barn och unga precis som övriga samhället påverkas av segregation och utanförskap. Även hon berättar närmare hur hon i sitt dagliga arbete kan se olika tendenser av grupperingar efter kön, klass och etnicitet.

Skola

När det kommer till skolpersonalen fokuseras många av personalens berättelse kring riskfaktorer kopplade till skolmisslyckanden, så som skolprestation, avsaknad av betyg, frånvaro och individuella förmågor som impulsivitet och konsekvenstänk. Men även aspekter som är mer familjära som föräldrar som inte engagerar sig, fattigdom, utanförskap och fritidsaktiviteter.

Skolpersonalens berättande om skolrelaterade riskfaktorer är kopplat till skolmisslyckanden så som hög frånvaro och obehöriga betyg. I deras beskrivningar blir det synligt att riskfaktorer för att barn och unga ska rekryteras till gängkriminalitet kretsar kring att barn och unga inte lyckas i skolan. I exemplet nedan sammanfattar Förstelärare de stora riskfaktorerna han kan se att barn och unga ska rekryteras till gängkriminalitet:

För att sammanfatta den punkten med riskfaktorer är det ju frånvaro, måluppfyllelse, betyg i ämnet och bristande impuls kontroll eller självreglering. (Förstelärare).

Försteläraren sammanfattar här de stora risker han kan se till att barn hamnar i destruktivitet och ansluter sig till kriminella umgänge eller gängkriminalitet. Riskfaktorer han nämner är hög frånvaro, att inte nå till den måluppfyllelse som skolan satt upp och därmed inte få betyg i ämnena. Han menar vidare att bristande självreglering och impuls kontroll är förmågor som inte gynnar eleverna i positiv riktning. Vidare beskriver han hur ett skolmisslyckande för en elev kan se ut:

Det första vi brukar titta på eller första som jag tittar på i min analys är ju frånvaron. Och frånvaron skjuter i väg och de börjar glida ifrån sin grupp tillhörighet, alltså sin klass då. Är det första. Första insatsen då kontaktar vi ju allt i föräldrarna och det går inte alltid så där, Jättebra heller utan föräldrarna kan försöka med sina hårda medel.

Och så faller det här med frånvaron. Den fortsätter lite grann och sen ser du då nästa faktor efter frånvaron är ju inte. Alltså att de inte når målen i ämnena och då är det svenska matte engelska som är kärnämnen och det här brukar de tappa någon gång i årskurs åtta. Det är då det börjar glida i väg från vad slutet på sjuan var frånvaro till att tappa betyget i åttonde och sedan är vi lite grann i det som vi kan beskriva som en negativ spiral eller fritt fall. Och det är då eleverna uttrycker att de hamnar efter, skolan, hopplöshet, bristande motivation, ökande klyftor mellan de och föräldrar i förståelse. Lärarna börjar kännas arga gamla. Då har vi tappat dem. (Förstelärare).

Förstelärare beskriver här en elev med en negativ skolprestation och ett misslyckande från skola att kunna sätta stopp för den negativa utvecklingen. Han benämner skolmisslyckandet i termer om att det inledningsvis handlar om frånvaro, att eleven drar sig från sin grupp tillhörighet och sina klasskamrater till att inte nå kunskapsmål och i åttonde klass inte få betyg i kärnämnen. Genom berättandet blir det här synligt att det är först här det verkligen händer något som han beskriver som negativ spiral eller fritt fall, där eleven får ett destruktivt och asocialt beteende som hopplöshet, bristande motivation och ett distanstagande till skolpersonal, men även föräldrar. Rektorn på skolan risker relaterade till skolmisslyckanden och elever som saknar betyg eller inte är godkända:

Många elever lämnar utan godkända betyg, liksom det är ju en katastrof alltså. Våra resurser, vår personal och vår tid och liksom satsa verkligen för att få till det, för det är klart att vi har gett mycket till elever som inte når målen och lämnar oss utan att vara godkända men inte tillräckligt. Alltså där är ju vår största prioritet, det måste vi ju vända liksom tänker jag. (Rektor).

Rektor berättar här hur många elever lämnar deras skola i sjätte klass utan godkända betyg, vilket hon förklarar är en katastrof och ett misslyckande från skolans sida. Hon benämner vidare hur de resurser som eleverna fått ändå inte är tillräckliga, i form av tid, personal och att verkligen planera utifrån varje elev. Vidare förklarar hon hur detta är en prioritet som måste vändas, att hon som rektor och hennes personal ska göra allt de kan för att elever ska ha godkända betyg när de slutar sjätte klass. Att inte ha godkända betyg kan alltså utgöra en riskfaktor för att barn och unga ska rekryteras till gängkriminalitet. Skolpersonalens beskrivningar behandlar även individuella förmågor och attribut. I exemplet som följer berättar Kurator om riskfaktorer som är relaterade till skolidentitet:

Men sen finns det många elever som inte riktigt har en skolidentitet nere på låg ålder som, ja skiter i skolan kan man tycka, när det ringer in för rasten struntat i att gå in. Ja, men man inte riktigt förstår vitsen med varför man går i skolan och varför skolan är viktig. Det finns ju en del som redan nu i låg och tidig ålder har ett oroväckande beteende, vilket kan utgöra en risk för dessa barn att utvecklas ogynnsamt. (Kurator).

Exemplet från Kurator tar utgångspunkt att redan i tidig ålder kunna se förmågor och avvikande beteenden hos barn som inte har en naturlig skolidentitet. I termer av att skita i skolan, strunta i att gå in och inte förstå vitsen med skolan. Att dessa faktorer kan utgöra en risk att barn och unga utvecklas ogynnsamt och får en distans till skolan och dess personal redan i tidig ålder,

vilken kan konstateras vara en riskfaktor. Vidare beskriver Rektor individbundna faktorer och förmågor hos elever:

En elev som inte har det jättelätt i skolan, och inte har diagnos utan bara ligger i där i låg teoretiskbegåvning, till exempel som inte riktigt förstår. De eleverna är ju ganska tacksamma att använda för att de har inte alls konsekvenstänket och ser inte någon framtid för sig själva i skolsystemet. (Rektor).

Rektor förklarar här riskfaktorer som är knutna till individbundna faktorer hos barn och unga men även elever som inte ser sig själv i framtiden i skolsystemet. Förmågor som diagnoser, låg teoretisk begåvning, att inte riktigt förstå och sakna konsekvenstänk är tacksamma förmågor och därmed riskfaktorer för att barn och unga ska rekryteras in i gängkriminalitet. Samtlig skolpersonal beskriver att de ser riskfaktorer kopplat till fritidsaktiviteter. Förstelärare i exemplet nedan berättar:

Där är 26 elever varav ingen håller på med någon idrott överhuvudtaget efterskoltid, så det är noll av 26. Sen är det ett par på musik någon på scouterna så där, men säg då att det är max fem elever i varje klass som har en fast fritidssysselsättning utanför skolan. Det är alldeles för lite. (Förstelärare).

Dessa beskrivningar belyser hur elever saknar aktiviteter att göra på sin fritid efter skolan har slutat. Förstelärare beskriver hur hela klasser saknar idrottsaktiviteter att tillbringa sin fritid med. Däremot påvisar exemplet att några elever har andra fritidssysselsättningar. Förstelärare diskuterar i vidare i termer om att barnen får mycket oplanerad tid när skolan har slutat där elever lämnas ensamma vilket kan utgöra en risk. Vidare beskriver skolpersonalen att elever saknar rätt förutsättningar med sig hemifrån, Kurator berättar:

Jag tänker att det här är ju barn där många är trångbodda och många som inte har rätt förutsättningar med sig hemifrån så att jag tänker att som det ser ut att dom här barnen behöver kämpa lite extra för att komma någonvart eller få komma vidare och få en bra framtid. (Kurator).

I termer av att inte ha rätt förutsättningar, leva i trångboddhet och behöva kämpa mer än andra sociala grupper i samhället identifierar Kurator genom sitt berättande riskfaktorer för att barn och unga ska rekryteras in i gängkriminalitet. Kurator beskriver barn som bor trångbott men även att inte ha rätt förutsättningar med sig från hemmet och hur detta påverkar elevernas framtid. Att dessa barn som växer upp under dessa förhållanden behöver kämpa mer än i andra stadsdelar. Dessa barn kommer även behöva kämpa mer än andra barn som växer upp med mer gynnsamma förutsättningar. Med andra ord får inte eleverna den stötningen och hjälpen som skolan och samhället kräver av föräldrar i dagens Sverige. I exemplet nedan beskriver rektorn hur ekonomiska förutsättningar också kan utgöra en risk för att barn och unga väljer alternativa vägar i sin uppväxt:

Jag tror elever tänker, vad finns det för andra vägar? Ja, men där kan jag känna snabba pengar och komma tillbaka till. Tillbaka hem och ger lite pengar till familjen.

Ja, många gör det nog för att man vill hjälpa till hemma och man ser hur ens föräldrar liksom sliter med flera deltidsjobb och alltså så där så tänker man att jag drar in lite. (Rektor).

Genom detta citat beskrivs hur snabba pengar och att kunna bidra och hjälpa till hemmets ekonomi som en riskfaktor som Rektor har identifierat. Genom att kunna betala tillbaka och bidra med pengar till hushållsekonomin men även att elever växer upp med att se sina föräldrars slit med flera deltidsjobb och fattigdom blir här parametrar som beskrivs som riskfaktorer för att barn och unga riskerar att involveras i gängkriminalitet. Vidare beskriver Rektor en känsla av utanförskap hos barn som växer upp i destruktiva och utsatta områden:

Många upplever ett utanförskap och det späs ju på då när man också växer upp med väldigt många som delar den känslan och det ligger säkert mycket i det. Faktorer utanför barnen så är ju det såklart en jätteriskfaktor tänker jag om man inte känner sig som en del av samhället där inte självklart förstår varför man ska bidra eller varför man ska skaffa sig ett jobb eller liksom kunna göra rätt för sig. Och så här om man ändå känner att ja, men samhället pissar på mig. (Rektor).

Hon benämner det som en jätteriskfaktor att växa upp och leva i utanförskap. Att barn och unga inte förstår att deras plats i samhället är av vikt och varför de ska bidra till samhället. En annan risk är att många som delar känslan av hopplöshet grupperar sig och vistas i samma bostadsområde. Vidare berättar hon hur dessa barn och unga normaliserar och romantiserar gängkriminaliteten som samtidigt utgör en lätt väg att gå för barn och unga. Vidare berättar även skolpersonal av vikten av ett informationsutbyte och eventuella sekretesslättnader. Förstelärare berättar här om betydelsen av att viktig information når ut och delas med de parter som berörs och kan göra skillnad i barn och ungas liv, han säger:

det viktigt att den informationen kommer ut och inte stannar hos rektor. För det har man ju också pratat om i samhället här tystnadsplikt. Lagar sekretess många partier vill ju bryta upp det här idag och tror att det ska vara till gagn för ungdomarna att vi faktiskt pratar om dem och med dem. Och det tror jag också för att ut med informationen tror jag. Så polis ger sig in information till rektorn. Rektorn ger sin information till personal och så vidare. (Förstelärare).

Förstelärare beskriver här om betydelsen av att informationsutbytet har en fungerande gång. Att det på så sätt blir en organisationsfråga där rektorn kan bidra med att delge den informationen hen besitter för att underlätta elevers utveckling genom att lärare besitter kunskap om att vissa elever far illa. Han nämner detta i termer om att prata med dem och om dem, eleverna alltså och att de i sin tur kan bidra med att underlätta elevernas situation. Trots tystnadsplikt och rådande sekretess kring informationsutbytet ser han att skolan kan arbeta på ett bättre sätt när det kommer till dessa frågor. Försteläraren ser på fördelarna kring sekretesslättnad och eventuella lagförändringar som i sin tur kan bidra med en bättre samverkan kring barn och unga.

Socialtjänst

Under socialtjänstens beskrivningar av riskfaktorer för att barn och unga riskerar att rekryteras till gängkriminalitet berättas det om faktorer som skolförhållanden, hemförhållanden, fattigdom, fritidsaktiviteter och normaliseringen av kriminalitet.

Fältsekreterare 2 beskriver sammanfattat de stora riskfaktorer som han ser utifrån sin yrkesprofession och erfarenhet:

De som inte har en fungerande skolgång, de som inte har fungerande hemmiljö, kanske de som inte har någon fotbollsträning eller handbollsträning. De som inte har någonting. De vill ha någonting att göra för stimulans och så där. Då söker de sig till saker som är, den dåliga miljön. Det är sämre valet, så det har nästan blivit att vissa av de här ingen inte behöver rekryteras längre. De liksom de söker sig dit själva. (Fältsekreterare 2).

Han diskuterar i termer om bristande skolgång, hemmiljö och fritid som är oplanerad utan fast fritidssysselsättning. Han berättar att barn och unga behöver stimulans och att avsaknaden på meningsfulla aktiviteter gör att barn och unga söker sig till spänning och kriminalitet. Vidare beskriver han att barn och unga inte längre behöver tvingas eller rekryteras för att målgruppen i stället söker sig till gängen själva. I nästkommande avsnitt följer tre citat där Fältsekreterare 1 berättar att skolan i dag brister:

Skolan har ju tyvärr också brustit väldigt mycket, alltså det. Det finns inga resurser liksom de ska ta hand om de här problemen och en stor del av de här, liksom barnens tid. Det är ju liksom i skolan. Och blir de inte stimulerade där på ett bra sätt att de kan vara fokuserade och liksom göra ett bra jobb...Det har kommit så långt nere i åldrarna i att det liksom man tappar redan eleverna i trean...Man drar ju ner resurser där man plockar bort läraren. Man plockar bort elevassistenter, resurspedagoger, alltså du vet vissa skolor till och med stängs helt. (Fältsekreterare 1).

Fältsekreterare 1 beskriver vad han anser vara en riskfaktor är att skolan brister. När resurser används fel, dras in och lärare, lärarassistenter och pedagogresurser försvinner. Han beskriver även riskfaktorer när det kommer till att skola redan i tidig ålder tappar elever, att barn i årskurs tre inte längre har skolmotivationen kvar. Barn och unga upp till högstadieåldern har skolplikt och ska tillbringa sina dagar på skolan. Han berättar att det är skolans uppgift att stimulera eleverna när de är i skolan. Socialsekreterare sammanfattar riskfaktorer kopplat till skolrelaterade aspekter:

Om barn och unga kommer in i en icke fungerande skolgång. Alltså om det inte funkar i skolan. Det är jobbigt i skolan, man orkar inte med lärare. Det är svårt i skolan, alltså att man inte får betyg. Man klarar inte proven eller läxorna liksom man klarar kanske inte att sitta i ett klassrum hela dagarna, då blir det att man inte vill vara där. Så att man drar sig från skolan i stället börjar kanske eleven skolka och det är ju en stor riskfaktor alltså. Det är väl en av de främsta skulle jag säga i skolan. Att dom oftast inte går dit och då söker man sig till andra sammanhang och drar sig till andra äldre kriminella, det är lättare än skolan. (Socialsekreterare).

Citatet från Socialsekreterare beskriver inledningsvis en icke fungerande skolgång som kantas av misslyckanden och känslan av att skolan är svår, jobbig och att eleven inte klarar av målen och att få betyg. Vidare menar hon att det i sin tur leder till att eleverna drar sig från att gå till skolan, genom att inte vilja vara där, skolka och i stället söker sig till andra sammanhang när de andra eleverna är i skolan. Dessa sammanhang är i ett umgänge med redan kriminella som dessutom är äldre än individen. Personal inom socialtjänsten beskriver för dyra fritidsaktiviteter, i citaten nedan berättas kring riskfaktorer att barn och ungas familjer inte har råd med fritidsaktiviteter:

Föreningar också där man kanske tar medlemsavgift på 3000 kr. För barn som är tio år och sen ska dom också sälja 20 bingolotter och 20 Sverige lotter och åka på cupen som kostar pengar. Vilka barn pratar vi om? Det så det är ju kösystem är en sak, men sen är ju priserna en annan sak. (Fältsekreterare 2).

Berättandet indikerar på aspekter som dyra avgifter för att ansluta sig till föreningslivet, det är inte heller en engångssumma utan det tillkommer nya utgifter allt eftersom året går. Vilket Fältsekreterare 2 berättar att medlemmar dessutom förväntas sälja olika typer av lotter, andra avgifter tillkommer för exempelvis turneringar. Han beskriver även att det förekommer kösystem för att barn och unga ska få delta i föreningar och lag som är för många till antal. Med tryck i rösten vill han genom sitt berättande poängtera att det är priserna som i detta avseende är den stora frågan och som utesluter att alla sociala grupper kan delta i föreningslivet. Vidare beskriver Socialsekreterare fritiden efter skoltid och hur denna kan utgöra en riskfaktor för barn och unga:

På fritiden efter skolan, ja och om man inte går i skolan. Får man ännu mer fritid. Och det är en stor riskfaktor att man har för mycket tid ute på gatorna eller vad man ska säga. Man blir exponerad, man är ute och ränner och då blir man ju rastlös kanske. Och då är dem där det dåliga umgänget. Och ja, sen är det i gång. (Socialsekreterare).

Socialsekreterare berättar här om det utrymme som barn och unga har efter skolan. Att barn och unga inte har planerade aktiviteter att göra hur detta tomrum kan utgöra en risk där barn blir exponerade för dåligt umgänge i destruktiva miljöer. Det blir genom beskrivningen en fråga om dubbla riskfaktorer att barn har för mycket egen tid utan prosociala vuxna och att de då kan exponeras för kriminaliteten i området. Genom yrkesverksamma inom socialtjänstens berättande framkommer riskfaktorer riktat mot hemförhållanden och föräldraskap. Personalen från socialtjänsten beskriver genom citaten nedan:

Men min känsla är att föräldrar är mer upptagna med sig själva idag så man hinner inte med. Egna barn se vad de gör, man orkar inte ta sig ut till området. Och jaga sina barn eller kolla vad de gör eller vara delaktig köra de till stranden, köra dem och grilla fiska. De är mer upptagna med sig själva, vilket gör att barnen blir ensamma. (Fältsekreterare 2).

Självupptagna föräldrar, föräldrar som inte tar ansvar och inte har koll på sina barn beskriver personalen inom socialtjänsten som riskfaktorer. Föräldrar som är oengagerade och

ointresserade av sina barn och barn som blir lämnade ensamma. Fältsekreterare 2 beskriver hur det är hans känsla utifrån hans erfarenheter att barn och unga idag blir mer lämnade ensamma, utan föräldrar so, engagerar sig att tillsammans göra aktiviteter eller leta efter barnen om de inte kommer hem.

Skyddsfaktorer

I detta avsnitt fokuseras respektive professions berättande kring skyddsfaktorer de genom sina erfarenheter som yrkesverksamma inom polis, skola och socialtjänsten besitter erfarenheter kring. Många av de professionella ser på skyddsfaktorer på ett liknande sätt som en kombination av ett skydds nät av ett fungerande hem, skolgång och tillgång till fritidsaktiviteter. Forskningsfrågan som besvaras i detta avsnitt är: Vilka skyddsfaktorer beskriver verksamma inom polis, skola och socialtjänst som betydande för att förhindra att barn och unga involveras i gängkriminalitet?

Ett annat centralt tema för att barn och unga ska rekryteras till gängkriminalitet är de olika skyddsfaktorer som belyses genom tidigare forskning. Effektiva skyddsfaktorer kan sammanfattas med proaktiva relationer till föräldrar, andra betydelsefulla vuxna, bra kamrater, umgänge och aktiviteter men även att minska barns exponering av utanförskap, drog- och alkoholanvändning och bekämpa gängkriminaliteten genom att begränsa upptagningsområde. Att få in ett effektivt skydd för barn och unga kan rädda situationen och leda till en mer gynnsam utveckling för barn och unga.

Polisen

Professionella inom polisen beskriver ett effektivt och gediget skydd för att barn och unga ska rekryteras in i gängkriminalitet. Aspekter som nämns berör faktorer som samverkan, sekretesslättnad, familjeförhållanden, trygga och prosociala relationer.

I citatet nedan berättar Polis ungdomsgruppen om flertalet skyddsfaktorer som är av vikt för att fylla ungdomars tid med meningsfulla aktiviteter, hon berättar:

hemförhållandena är ju a och o att man går till skolan och man sköter sig. Jag tycker även att fritidsaktiviteter i form av lagsport är en stor skyddsfaktor liksom som kan ta bort många farhågor. Det gör att man inte behöver hamna på glid. För det har vi sett ganska tydligt att går man i skolan i full tid och gör man läxor och spelar man till exempel fotboll då har man inte tid med så mycket annat. Och det låter ju hemskt att man ska behöva sysselsätta dem så att man inte ska gå in i kriminalitet, men det är ju lite det de handlar om. (Polis ungdomsgruppen).

Utifrån sin yrkesprofession beskriver Polis ungdomsgruppen här flera faktorer som kan bidra till skydd för barn och unga, hon nämner bland annat att bra hemförhållanden och en fungerande skolgång är av vikt men även att den fritiden efter skolan och läxor ska fyllas med någon form av fritidssysselsättning. Att en meningsfull fritid bidrar med att barn och unga inte vistas ensamma i fel miljöer med fel umgänge är därmed en skyddsfaktor. Samtliga poliser beskriver

att en fungerande samverkan mellan verksamheter och informationsutbyte dessa emellan är en viktig utgångspunkt som skyddsfaktor för att förhindra att barn och unga ska involveras i gängkriminalitet. Poliserna beskriver även att när ett samtycke från vårdnadshavare eller ungdomen själv finns, kan verksamheter på samlad front jobba med en fungerande samverkan som fungerar som ett effektivt skydd för barn och unga som riskerar att rekryteras in i gängkriminalitet. Områdespolis beskriver:

Kunskap och information är här av vikt, och genom samverkan. Redan när du har en ungdom som avviker från det vanliga och övriga att det är någonting som inte stämmer då är det viktigt att fånga det kanske inte är polisen som ska kan hjälpa den men att kanske kunna vägleda den till någon insats från kommunen och åt andra hållet om kommunen redan gör någonting och stöttar och hjälper det men jag vill ha av hjälp polisen, då ska vi ha så tajt och nära samverkan och samarbetet så att vi bara att vi hör av oss till varandra. Och utbyter information. (Områdespolis).

Områdespolis citat beskriver hur en lyckad samverkan ser ut och kan fungera som ett gemensamt och effektivt skydd, där verksamheterna på enad front arbetar för att barn och unga inte ska riskera att utvecklas ogynnsamt och bli föremål för rekrytering till gängkriminalitet. Men poliser berättar även att hela principen faller om en ett samtycke inte finns, då får inte verksamheterna utbyta information vilket gör att skyddet inte blir lika starkt. Här talar alla yrkesprofessionella inom polisen om en önskan kopplat till sekretesslättning och lagförändringar som gör att informationsutbytet lättare kan ske, poliserna beskriver att utifrån deras erfarenheter skulle dessa sekretesslättningar kunna rädda många barn och unga som annars faller mellan stolarna. Skyddsfaktorer kopplat till hemförhållanden och familjen är även de aspekter som samtliga poliser berättar kring i deras intervjuer. I exemplen nedan berättar Polis ungdomsgrupp:

Även hemförhållanden är ju a och o att man från början vet då som är rätt och fel hur man ska uppföra sig. Man ska visa respekt, man ska vara snäll mot andra. Lite sådär att man liksom man ska gå upp, gå till skolan, göra läxorna, gå och träna alltså. Det är just den här lunken som liksom som inte är något fel. (Polis ungdomsgruppen).

Citatet beskriver att barn och unga bör lära sig att bli bra individer genom att föräldrar och andra vuxna lär dem hur livet kan fungera. Barn och unga behöver förse med skyddsfaktorer som trygga och hemförhållanden, exempelvis genom rutiner i vardagslivet. Att tidigt lära sig vad som är 'rätt' och vad som är 'fel'. I termer om att visa respekt, vara snäll mot andra beskriver hon att barn genom detta tillvägagångsätt får ett skydd. Här får föräldrar och den uppfostran som barn och unga får en central roll för att förse sina barn med ett effektivt skydd. Från polisernas intervjuer blir det tydligt att deras uppsökande verksamhet där relationsbyggande är i centrum är central faktor när det kommer till skyddsfaktorer som poliserna själva identifierar. Nedan beskrivs polisens uppsökande verksamhet, Polis IGV berättar:

Vi besöker de här ställena som barn och ungdomar, befinner sig på. Alltså olika typ idrottsplaner, det kan vara fritidsgårdar. Skolor besöker vi också. För att då, ja men

alltså söka upp och agera lite kontaktsökande mot ungdomar. Det är klart, går vi in på en fritidsgård, vi vill visa oss och bygga relationer (Polis IGV).

Citatet beskriver polisens arbete och att den uppsökande verksamheten kan fungera som ett skydd för barn och unga. Den uppsökande verksamheten bygger på att söka upp barn och unga med målet att bygga relationer men även för att barn och unga ska få ett ansikte på en polis som kan vara en trygg punkt. Polis IGV beskriver hur man som polis bedriver arbete där man söker upp ungdomar för att visa sig och genom sin närvaro samtala med barn och ungdomar för att kunna bygga relationer. Han beskriver även att det är viktigt att bygga på den naturliga kontakten, men även att möta ungdomar där som är på deras nivå. Utifrån sin yrkesprofession blir det här synligt att Polis IGV ser fördelen, av variationen mellan poliser kan bidra med en bred av kompetenser och olika bemötande. Målet är att göra aktiviteter tillsammans med barn och unga som kan leda en start i en ny relation.

Skola

Skolpersonalen berättar genom sina intervjuer hur skyddsfaktorer utifrån deras profession kan sammanfattas i termer om behöriga skolbetyg, individanpassad undervisning, goda relationer och samverkan mellan verksamheter.

I exemplet nedan beskriver försteläraren den främsta skyddsfaktorn som han ser utifrån sin yrkesprofession som ett effektivt skydd mot att barn och unga involveras i kriminalitet, han säger:

Alltså det största skyddet jag ser är att vi ska gör allt för att de ska klara gymnasiebehörigheten i årskurs nio. Jag tror att ett steg att klara den gymnasiebehörigheten då minskar risken ganska rejält att de skulle välja den kriminella banan, för då har de alltid en den intellektuella vägen så att säga. (Förstelärare).

Citatet belyser hur skolan kan förse elever med den största skyddsfaktorn för att motverka att barn och unga rekryteras in i gängkriminalitet. Detta skydd som beskrivs som att klara gymnasiebehörigheten som ger eleverna en chans att alltid kunna välja den intellektuella vägen. Förstelärarens berättande här kan tolkas som att om eleverna förses med behöriga gymnasiebetyg innebär detta ett effektivt skydd utifrån ett skolperspektiv. Utifrån skolpersonalens intervjuer finns tydliga parametrar kopplade till skolans organisatoriska nivå och planering. Att utgå ifrån elevers behov och sträva efter att de får i de bästa förutsättningarna till att må bra och lyckas i skolan. Att individ- och specialanpassade elever skoldag är något som skolpersonalen också berättar, i citatet nedan:

Det är att försöka ha ett aktivt specialpedagogiskt synsätt mot de här eleverna. Försöka tänka även innan de har fått kanske en diagnos eller innan vi har fått reda på att hemförhållandena inte är perfekta. Att vi redan försöker slå an det synsättet och det tänket direkt, det verkar som att den här eleven kanske inte har det så bra hemma det verkar som att den här eleven kanske har en diagnos vi måste nog tänka utifrån det redan nu och börja anpassa med det vi kan. Då kan vi korta ner vissa lektioner, specialanpassavissa dagar jobba bakom en skärm. Byta mentor eller

klassföreståndare så att du får en bättre relation och band med klassföreståndaren än nu. Ha prov mer muntliga än skriftliga. (Förstelärare).

I exemplet beskriver Försteläraren att ett samarbete och en fördelning av resurser inom skolan kan bidra till att eleverna på bästa möjliga sätt får individ- och specialanpassad undervisning, han understryker även att det ska ske innan eleverna får en diagnos och har rätt till anpassningen. Dessa anpassningar sker främst under undervisningstid i form av kortare lektioner, muntliga prov och att elever får testa på olika hjälpmedel som kan hjälpa dem i deras lärande, exempelvis att sitta avskilt i klassrummet. Han berättar också att skolan arbetar mer övergripande med att rucka på mer fasta organisatoriska frågor som att elever kan byta mentor och klassföreståndare, när dessa relationer inte fungerar. Dessa individ- och specialanpassningar är tecken på att skolan har erfarenhet av att långt arbete av att samarbeta med elever som har det svårt att hitta sin plats i skolan, med målet att elever ska ha det så bra de kan när de är i skolan. Ett annat skydd som skolpersonal identifierat genom sina utsagor är samverkan, betyg, goda relationer, bra förebilder och bra platser att vistas på. I exemplet nedan beskriver Kurator:

Sen har vi också samarbete med, Vi har områdespolis i området. Dem har skolan ett samarbete med. Detta är nytt och de har varit ute två gånger en gång under hösten och en gång under våren. Där de har varit ute och pratat i mellanstadieklasserna och pratat kring brottslighet och lagen säger och så ett fortsatt arbete i en av klasserna. Då är det också även fältsekreterare har varit inne och jobbat en del. Fältsekreterare dom ser ju många ungdomar dom kanske är oftast äldre med dom som möter på, men dom jobbar ju också mot mellanstadiet, där vi har en specifik fältsekreterare som är riktad mot vårt område kommer. (Kurator).

Här beskriver Kuratorn utifrån sin profession om det viktiga skyddet att verksamheter runt barnet samarbetar och samverkar, utifrån beskrivningen som hon ger innebär detta att andra yrkesprofessioner besöker skolan och att de gemensamt arbetar för att förse barn och unga med ett effektivt skydd. Genom denna samverkan kan barn bygga prosociala relationer, lära sig nya kunskaper och knyta betydelsefulla kontakter. Att skolan kan förse elever med goda relationer, bra förebilder men även en bra samverkan till övriga verksamheter inom samhällsviktiga myndigheter. Skolpersonalen berättar i intervjuerna om prosociala relationer till föräldrar men även till andra betydelsefulla vuxna. I citaten nedan berättar Förstelärare:

För att vara en riktigt bra lärare idag. Det är riktigt tufft, så behöver du ha bra relation med eleven. Du borde kunna undervisa den, men också känna den på ett litet personligt plan. Men du behöver också ha relation till föräldrarna, framför allt i de här fallen som vi diskuterar nu så måste du ha det för att rädda ungdomar om en lärare ska rädda en ungdom från gängkriminalitet eller destruktiva miljöer så måste. Läraren ha en relation med de här föräldrarna. (Förstelärare).

Försteläraren berättar mer om rollen som en bra lärare kan spela för att trygga upp med skydd runt elever. Han beskriver här rollen som tredelad, där du behöver besitta rätt kunskapsbas i ämnena du undervisar i, du ska kunna bygga relation till eleverna för att förmedla att du är en

trygg bas men även ha ett nära samarbete med elevens hem. Då har du chansen att tillsammans med elev och vårdnadshavare arbeta för att kunna motverka att eleven utvecklas ogynnsamt. Skolans centrala roll i elevernas liv och kan fungera som ett effektivt skydd för barn och unga.

Socialtjänst

Från socialtjänstpersonalen intervjuer behandlade skyddsfaktorer som meningsfull fritid, skolans centrala roll, fungerande och engagerade föräldrar, tidiga insatser, samverkan och relationsbyggande. Fältsekreterarna berättar kring deras roll i mötet med barn och unga och vad de kan förse målgruppen med för effektivt skydd, medan socialsekreteraren utifrån sin yrkesprofession kan konstatera betydelsen av en fungerande samverkan och tidiga insatser, hon belyser också de fasta ramar och gränser i arbetsuppdraget som socialsekreterare och som ibland sätter stopp för att kunna ge barn och unga de skydd de har rätt till.

Personal inom socialtjänsten beskriver i intervjuerna om betydelsen av en meningsfull fritid. Fältsekreterare 2 berättar utifrån sin yrkeserfarenhet:

Meningsfull fritid, det är det absolut viktigaste vi har. Skolan är superviktig att skolan funkar och hemmet är också viktigt med fritidssysselsättningen att man aktiveras. Det är liksom nyckeln till väldigt, väldigt mycket. (Fältsekreterare 2).

Han beskriver här nyckeln med att kombinationen av olika skyddsfaktorer är av vikt för att fånga upp och skydda våra barn. En fungerande skola, ett stabilt hem och en meningsfull fritid utgör på så sätt kärnan i ett barns skydds nät. Han belyser också att den meningsfulla fritiden är den viktigaste skyddsfaktorn för barn och unga. Att ett barn förses med samtliga faktorer kan bidra med att barn skyddas mot att riskera att hamna i destruktiva miljöer och eventuellt involveras i gängkriminalitet. En central skyddsfaktor som identifierats genom analysen från verksamma inom socialtjänsten är skolan som skyddsfaktor och effektivt skydd för barn och unga som riskerar att rekryteras in i gängkriminalitet. Fältsekreterare 1 berättar kring skolans ansvar att ingripa:

När man är inne på skolan, är det skolan som ska ingripa där och märka. Jag menar, det räcker att barnet inte kommer till skolan så är det ju liksom det en grund som man måste kolla upp och titta. Varför kommer inte barnet i skolan och gå in och liksom jobba på det och där kan man. Redan där får vi väldigt viktig information då. Jag tycker skolan är en viktig skyddsfaktor. (Fältsekreterare 1).

Fältsekreterare 1 beskriver här skolans betydelsefulla roll att ingripa och agera i tid. Om elever har ett normbrytande beteende eller avviker från det normala ska skolan i tid agera. Om ett barn inte dyker upp eller har hög frånvaro ska skolan initialt ta kontroll över situationen och börja arbeta med frågan. Utifrån detta blir tolkningen att om skolan som varje vardag ska träffa eleverna upptäcker att en elev avviker eller har hög frånvaro är det skolans uppgift att ta ärendet vidare, här har skolan ett stort ansvar gentemot deras elever och kan på så sätt förse dem med ett viktigt skydds nät. En stabil och fungerande familj samt engagerade föräldrar beskriver

socialtjänstpersonalen utifrån deras profession ha betydelse när det kommer till barn och ungas skydd. I citaten nedan beskriver Fältsekreterare 1:

Jag tänker att man är intresserad som förälder. Att man visar liksom en ja, men omtanke att man visar kärlek till sina barn., mycket omtankar, mycket frågeställningar, vissa intresset, försöka vägleda och ge tips på vad man kan göra och prova en massa sport. Ut i naturen liksom alltså, du vet alla såna vardagliga liksom bitarna är så avgörande. Det bör inte vara något stort att ja, men nu ska vi planera en resa för nästa år och så tänker man som föräldrar. Ja, det här kommer hålla barnet i skicket liksom att den. Inte ska dra sig mot andra liksom hållet, men det är vardagliga bitarna som är så avgörande. (Fältsekreterare 1).

Fältsekreterare 1 berättar här om att ta vara på det vardagliga, att visa engagemang och vara närvarande som förälder. Att allt inte måste var stort vittnar här om att ta vara på det som sker i barnens liv här och nu. Visa kärlek, omtanke och ställa frågor är initiativ som visar barn och unga att deras föräldrar bryr sig och finns där som en trygg bas. Han konstaterar genom sitt berättande att det inte är det stora och dyra som har betydelse utan det lilla vardagliga gesterna och engagemanget som här utgör en skyddsfaktor för barn och unga. Barn behöver därför bli sedda och känna att deras föräldrar engagerar sig i dem. Tidiga insatser, flagga i tid och att arbeta med föräldrar är teman som socialtjänsten personalen berättar kring när det kommer till skyddsfaktorer som kommunala insatser kan förse barn, unga och deras familjer med. I följande citat beskriver Socialsekreterare:

Här är det a och o att flagga i tid, för att det här barnet har det svårt. Vi måste liksom gå in och hjälpa i tid, för annars kommer detta gå åt skogen. Och göra det i tid så är de som skydd för att då är det då är det större sannolikhet att barnet eller ungdomen kommer stanna i skolan och försöka så det är också ett skydd om skolan är med och kanske har samverkan då med socialtjänsten och föräldrarna, men även polis. (Socialsekreterare).

Här berättar Socialsekreterare om vikten av att komma in i tid att arbeta med skyddsfaktorer kring barn och unga. Om insatser och skydd kommer in i ett tidigt stadie kan i sin tur leda till att bromsa riskerna innan de blir för stora, detta beskrivs genom att barn ska stanna kvar i skolan, då kan skolan bli ett skydd för barn. Men om vi flaggar för barn i ett tidigt skede kan också en fungerande samverkan mellan verksamheter kring barnet och den unge arbeta gemensamt kring risker och problem. Vidare berättar verksamma inom socialtjänsten om hemförhållanden och vikten av föräldrars välbefinnande, att de har sysselsättning och känner sig meningsfulla. Fältsekreterare 1 kring skyddsfaktorer nära anslutet till barn och ungas hemförhållanden, familj och uppväxtvillkor, han säger:

Jag tänker om man tänker hemmaplan alltså hur barnen har det hemma så tänker det är väldigt viktigt att föräldrarna har det bra, då tänker jag alltså. De måste ju vara sysselsatta. Att jobba mycket kring föräldrarna, man måste verkligen stärka där. De måste ha möjlighet att kunna utveckla sig själva, att de som bor i utsatta områden. Jag vet många som vill ta steget där ifrån och de vill inte bo där i där trångbodda

området. Det är samma typ av människor man vistas med och det är liksom. Bara en deprimerad stämning bland alla. (Fältsekreterare 1).

Fältsekreterare 1 beskriver vikten av att även arbeta med familjen och föräldrarna. Att föräldrarnas roll och status måste höjas. De sociala grupper som är boende i mer utsatta områden ofta in vill vara kvar där men att de inte har möjligheten att flytta därifrån. Miljön beskrivs som deprimerande och trångbodda, men att familjer blir kvar där utan ett val. Därav beskriver han att många vill komma därifrån, arbeta och utveckla sig själva. För att få fungerande barn och unga behöver även deras föräldrar vara trygga hamnar som barnen kan återvända till för hjälp och stöd. Detta är en fråga om strukturella hinder som inte möjliggör för människors personliga utveckling. Socialsekreterare förklarar utifrån sin yrkeserfarenhet på den enorma skillnaden det gör i hennes arbetssituation om det finns ett samtycke för informationsutbyte från vårdnadshavare eller ungdomen. Socialsekreterare berättar:

Det finns också de fallen där som jag har haft, där man faktiskt får prata fritt med. Och det är ju guldvärt, när ett samtycke finns. Då får vi koll på om det händer något, om det har varit något bråk eller om ungdomen skolkar och vi kan också berätta vad vi gör alltså. Det är bra att kunna både lämna ut information och inhämta för att då kan vi prata fritt. Och då försöker vi ju samarbeta och trycker mycket på att skolan ska ja, men de här grejerna som tidigare anpassa för ungdomar eller barnet ska vilja vara i skolan och fungera i skolan. Så vi trycker mycket på det. Det är liksom det är ert ansvar att göra det när barnet är i skolan så är det ert ansvar att göra allt för att de ska vilja vara i skolan. (Socialsekreterare).

Genom beskrivningen kan konstateras att ett samtycke från vårdnadshavare eller ungdomen förändrar hela arbetssituationen för att verksamheter och organisationer kring barnet eller den unge kan samverka på ett djupare plan. För socialsekreteraren öppnas då arbetsuppdraget upp från att enbart kunna inhämta information till att också kunna förmedla information till de andra verksamheterna kring barnet eller den unge. Det blir alltså en fråga om ett hinder i form av sekretesslättnad i de fall där samtycke inte finns som kan utgöra ett effektivt skydd för att barn och unga. Samtliga socialtjänstverksamma berättar om betydelsen av att ha fungerande prosociala relationer kring ett barn. Detta belyses genom Fältsekreterare 2 citat nedan:

Friska vuxna runt barnet och då kan det ju vara fritidsledare, det kan vara någon skolpersonal som har kontakt med barnet, fältsekreterare, socialtjänsten som har en kunskap om barnet, med målet att man kan skydda och stärka kring barnet. Att arbeta med självkänsla och med att det finns närvarande vuxna också trygga vuxna. Det är ju inte så viktigt vem det är, utan det kan ju vara någon de känner, fotbollstränare. (Fältsekreterare 2).

Genom sitt berättande kan Fältsekreterare 2 belysa betydelsen av att ha viktiga vuxna runt barnet i deras liv. Exempelvis på skolan, fritiden och på fritidsaktiviteter. Han menar också att vuxna tillsammans ska skydda barn genom att arbeta och utveckla barn och ungas självkänsla och därmed stärka dem som individer. Men att det alltid ska finnas närvarande och aktiva vuxna kring barnet är det centrala i hans berättande. Han trycker på betydelsen av prosociala relationer och vikten av att barn och unga har betydelsefulla relationer till trygga vuxna utanför hemmet.

Förebyggande arbete

I detta avsnitt fokuseras respektive professions beskrivning kring förebyggande arbete som yrkesverksamma inom polis, skola och socialtjänsten har erfarenheter kring. Det förebyggande arbetet beskrivs utifrån respektive verksamhet, profession och vad som går att knyta inom sitt arbetsuppdrag. Forskningsfrågan som besvaras i detta avsnitt är: Vilket förebyggande arbete beskriver verksamma inom polis, skola och socialtjänst att de utför för att förebygga och motverka att barn och unga ska rekryteras in i gängkriminalitet?

Polisen

Inom Polisens intervjuer blir berättande kring det förebyggande arbetet fokuserat kring interna organisatoriska förbättringar i form av områdespoliser dessutom beskriver de verksamma poliserna samverkan mellan verksamheterna, olika projekt i området, besök på skolor och polisuppdragets funktion i det brottsförebyggande arbetet kopplat till barn och unga.

Från intervjuerna med polisen så nämner samtliga deltagare i studien en organisatorisk förändring som skett lokalt inom deras organisation, vilket är återinförandet av områdespoliser. Detta är nära sammankopplat till det förebyggande och brottsförebyggande arbetet som poliserna i sina vardagliga arbetsuppgifter bedriver. Områdespolis berättar:

Med områdespolisen är tanken att de ska ju vara dem som är där ute i områdena, som är de som kan ungdomarna bäst, namn och problematik och ja i samverkan med fritidsgårdar det sociala och allting så det är tanken med det. Ja att vara samverkansperson och som en spindel i nätet. Det är en klockren framgångsfaktor för att fånga de här ungdomarna och också se att polisen inte är det här stygge tuffare utan vi kan faktiskt vara lite den manliga och den här vuxna förebilden alltså vi kan vara ganska schyssta vi är raka och koncisa men vi kan vara den här vuxna förebilder vi ska inte alltså vi ska vara väldigt kända i våra områden. (Områdespolis).

Områdespolisen beskriver här sitt uppdrag, i sitt uppdrag ska prioritera brottförebyggande arbete i form av kontaktsökande och relationsbyggande med barn och unga som främst vistas i mer utsatta områden. Deras främsta uppgifter är således att inte arbeta mot pågående brott utan att förebygga att barn, unga och vuxna inte ska begå brott. Områdespolis belyser genom sitt citat att grunden för en områdespolis arbetsuppgift är att vara som spindeln i nätet i samverkansarbetet mellan verksamheter och barn och ungdomarna. Genom att lära känna barnen och ungdomarna, lära sig deras namn, problematik och bli en vuxen förebild för barn och unga. Arbetsuppgiften blir att göra sig bekant med området, de som vistas där och dessutom försöka bryta den misstro som finns för polis och övriga myndigheter. De verksamma polisernas utsagor kring de förebyggande arbete de bedriver får polisuppdraget en stor roll. Poliserna beskriver i termer kring sitt uppdrag om brottsförebyggande att det är centralt med uppsökande- och kontaktsökande verksamhet som poliserna arbetar med förebyggande. Polis IGV berättar nedan:

Vi arbetar typ med uppsökande verksamhet, alltså vi. Vi letar specifikt efter de här individerna som håller på med kriminalitet eller som riskerar att dras in i det. Det i

kombination av att många av oss är väldigt kommunikativa och har lätt att prata med folk och kan sätta oss in i deras situationer, och vi inte dömer de här ungdomarna för mycket utan vi kan prata med dem och se de som de individer de är. Det är någonstans, tror jag nog är våran, ja största framgång. (Polis IGV).

Polis IGV beskriver här hur han ser på polisen förebyggande arbete att den uppsökande verksamheten i kombination av individuella förmågor som att vara kommunikativ är en framgångsfaktor för att nå ut och fram till barn och unga som riskerar att rekryteras till gängkriminalitet. Han benämner även kombinationen av att vara närvarande och kommunikativ som polisens största framgång när det kommer till det brottförebyggande arbetet. Vidare beskriver Områdespolis:

Vi är väldigt mycket skolmiljö. Går vi bara tillbaka ett år drygt ett år, så skulle vi inte vara. Skolan. Mitt sätt att se det vi måste ut och. Träffar ungdomarna där de är och då är det i skolmiljö. Det är på fritidsgårdar. Det är i köpcentret att den ungdomar helt enkelt är. Det klassiska att besöka skolor eller så, men sen nu tycker jag när ni har uppmärksammat så har vi ju haft lite olika saker till exempel. Vi har haft vissa poliser som har knyta till vissa skolor så de har liksom ansvar för vissa skolor så att man åker dit och har en liten tätare kontakt och dialog med skolorna och även eleverna där. Som man egentligen får träffa samma poliser och lite sådana saker. Även med rektorer har vi fått en tätare i kontakt så här på de skolorna där det har varit oroligt. (Områdespolis).

Områdespolis beskriver en förändring som skett i hans arbetsuppgifter att den uppsökande verksamheten och samverkan med framför allt skolan blivit starkare och mer regelbunden. Genom regelbunden kontakt med ungdomar på de platser där barn och ungas vistas (skola, fritidsgårdar och köpcentra) kan poliserna knyta kontakter till barn och unga. Besöken i skolmiljön bidrar med att samverkan och samarbetet dessa emellan blir starkare vilket i sin tur.

I det förebyggande arbetet blir det synligt genom polisernas utsagor att polismyndigheten bidrar med gedigen kunskap kopplat till barn och unga som är i riskzonen. Polis ungdomsgruppen beskriver den breda verktygslådan som polisen besitter genom exemplet nedan:

Ja förebyggande arbetet är att vi som myndighet förhoppningsvis har en bra bild, och har jobbat upp en bra bild av den här personen så att man liksom vet från vilket håll man kan gå in. Det finns ju många olika ingångar och att man kan gå in genom olika ingångar för att bygga en relation till den här personen, att han ska förstå så kan man ha de här föräldrasamtalen att man kommer in och når den här personen. Vi har en bred verktygslåda, så vi kan liksom vi kan jobba förebyggande genom att prata med dom. Vi kan jobba förebyggande och prata med föräldrarna och skolan. Vistas nära så man får en anknytning till polisen. (Polis ungdomsgruppen).

Att arbeta med den stora verktygslådan innebär här att arbeta nära barnet eller den unge i riskzon, involvera föräldrar och skolan, arbeta uppsökande och vistas där barn och unga är, men även besitta väsentlig information om barn och unga individer. Polis ungdomsgruppen beskriver även att polisen som myndighet besitter en bred kunskap när det kommer till att kartlägga barn och unga som befinner sig i riskzon, att de som samverkanspartner är en viktig pusselbit när det kommer till att fånga upp barn som riskerar att utvecklas ogynnsamt.

Förebyggande arbete för barn och unga som riskerar att rekryteras in i gängkriminalitet handlar utifrån polisernas yrkesprofession om att arbeta med relationsbyggande och vara vuxna förebilder för barn och unga genom sitt uppsökande och brottsförebyggande arbete:

du kan inte skapa en relation genom att du bara träffar den här ungdomen en gång det innebär att du måste kontinuerligt hela tiden träffas och synas och det behöver inte vara att du alltid är i skolan det kan ju vara att du är på köpcentret eller någonting där i bostadsområdet, att vara en kontinuerlig kontakt, det tror jag är oerhört viktigt och det är klart det där är ju det är också viktigt att kollegor och poliser jobbar på ett ställe ett tag. (Områdespolis).

Områdespolis beskriver här betydelsen av att kontinuerligt synas och söka upp barn och unga. Du bygger inte ett förtroende och en relation på att träffas en gång utan i stället behöver polisen återkommande gärna med samma personal arbeta uppsökande och synas i bostadsområdet, skolan och på platser där barn och unga vistas och på så sätt kunna bli en förebild och någon som barn och unga känner, kan lita på och anförtro sig till.

Skola

Utifrån skolpersonalens berättande i de semistrukturerade intervjuerna beskriver de det förebyggande arbetet i termer av individ- och specialanpassningar, samverkan, tidiga insatser, satsningar från skolan och personal som trivs och besitter gedigen kännedom.

Skolpersonalens intervjuer tenderar att beskriva det förebyggande arbetet i förhållande till det individ- och specialanpassningar skolans elevhälsoteam planerar tillsammans med lärarna. Exempelen nedan indikerar på att skolan utgår från elevers behov och att verkligen planera och strukturera kring elever:

Att man verkligen skruvar och har ett väldigt genomtänkt tänk kring att fånga upp alla elever och hitta ett stöd att man kör intensiva perioder och så de som är färdiga får gå tillbaka till normalgrupp och de som inte klarar sig får intensivt stöd, mindre grupp och så utvärderar man efter den här perioden. Vi planerar om och skruvar på hur vi använder våra resurser, vår personal och vår tid. (Rektor).

Rektor berättar här genom sitt citat att personalen tillsammans med henne organiserar, planerar om och strukturerar om i det förebyggande arbetet som är kopplat till att alla barn har rätt till en bra undervisning som ska anpassas efter eleverna själva. Hon beskriver processen som att hela tiden vara beredd på att ändra, göra om och låta elever växla mellan att vara i små grupper, normalgrupper och få tillgång till intensivt stöd. Rektorn diskuterar de förebyggande arbetet på skolan i termer av organisatoriska faktorer, hur hon på bästa sätt kan planera verksamheten utifrån resurser som tid och personal. Genom ett planerat och strukturerat tillvägagångssätt har skolan utformat ett pedagogiskt och organiserat arbetssätt där alla barn ska synliggöras och på så sätt tidigt kunna fånga upp de barn som är i behov av det. Detta är hur försteläraren beskriver det förebyggande arbetet i relation till eleverna. Centralt i skolpersonalens berättande är ett fungerande samarbete mellan de olika samverkansverksamheterna som är aktiva runt barnet i det förebyggande arbetet. Rektor berättar kring detta samarbete och samverkan så här:

Fältsekreterarna arbetar i lite olika klasser. De har jobbat ganska mycket med vår nuvarande femma och haft liksom lektioner varje vecka när de kommit hit ihop med lärarna och pratat om liksom identitet och gruppsyck och alltså så här. Vi har nu när de har infört det här med områdespoliserna så har vi upprättat ett samarbete med dem så att de är här och ska gå igenom alla, jag tror trean till sexan och presenterar sig och lite så här. Och berätta om de vanligaste ungdomsbrotten då och vad de beror på. Och lite för det är klart att många har en också en väldigt negativ bild av polisen så att det är ju ett arbete i att de har varit här ibland på rasten och spelat spelet King och så här och det var också för att avdramatisera liksom. (Rektor).

Rektor beskriver hur samarbetet med de andra samverkansparterna ser ut på deras skola, hon nämner ett strukturerat och organiserat samarbete. Där fältsekreterare och polis besöker skolan både med planerade aktiviteter men även mer spontant. De skolpersonalen trycker på är vikten av att samverkanspersonal lär känna varandra, för att få ett ansikte och en kontakt med varandra. I det förebyggande- och hälsofrämjande arbete berättar skolpersonalen om olika arbetssätt de använder i arbetet de bedriver på skolan. Personalen inom skolan beskriver på olika sätt betydelsen av trygga vuxna i det förebyggande arbete. Kurators citat nedan belyser detta:

Jag tänker att det viktigt att skapa trygga relationer och vi har personal som har jobbat länge och har god kännedom om familj och om de finns syskon som gått här tidigare och de kan vara en bra grund. Vi har personal som stannar och trivs på sitt jobb och de skapar trygghet för föräldrar och elever. (Kurator).

Kurator beskriver här det förebyggande arbetet genom vikten av att elever ska bygga relationer med personalen på skolan. Centralt i citatet är att personalen som arbetar på skolan trivs på sin arbetsplats och majoriteten har arbetat i många år. Vilket i sin tur bidrar med att eleverna, deras syskon och föräldrar känner lärarna och lärarna i sin tur har viktig kännedom av familjerna. Detta menar Kurator är en bra grund i ett samarbete mellan skolan och hemmet som är en viktig aspekt i det förebyggande arbetet.

Socialtjänst

Socialtjänstens personal beskriver deras förebyggande arbete i det insamlade empiriska materialet från de semistrukturerade intervjuerna. Deras beskrivningar skildrar hur de arbetar förebyggande utifrån deras yrkesprofessioner som socialsekreterare och fältsekreterare. Där socialsekreteraren beskriver sin roll i termer om att vara med passiv fram till exempelvis en orosanmälan inkommer och en utredning inleds. Medan fältsekreterare är placerade på barn och ungas arenor och kan bedriva ett mer inriktat förebyggande arbete.

Fältsekreterarna beskriver utifrån sin yrkeserfarenhet av betydelsen av deras profession i det förebyggande arbetet. Personalen beskriver deras centrala och allsidiga plats att vara nära barn och ungdomar på deras arenor. Citatet nedan beskriver betydelsen av att barn och unga har prosociala relationer vilket fältsekreterare i sin yrkesroll kan arbeta med i det förebyggande arbetet:

Alltså vårt främsta verktyg, det viktigaste för oss är jobba med relation. Alltså, det är det vi gör hela tiden. Vi försöker jobba med att skapa relation så mycket vi bara kan för det är den vi tror att när vi har en stark och bra relation då kan vi göra den lilla förändring, kanske som behövs. Ibland behövs det inte raketforskning för att bryta vissa mönster, utan det är liksom det kan vara små, små, små detaljer som gör att barn och unga faktiskt väljer annat, liksom det kan vara vad som helst. Det kan ibland räcka att se vissa barn som utmärker sig i skolan som lärarna inte klara av eller. De är aggressiva, de är de orkar inte jobba koncentrerat och de är katastrofalt i klassrummet, men funkar på rasten. Ibland får man grota ner sig och vi kanske har den tiden då och relation till att vi kan vara med dem, prata med dem och bara finnas. (Fältsekreterare 2).

Fältsekreterare 2 beskriver här sin roll i det förebyggande arbetet att stanna upp och se varje barn. Att arbeta och bygga relationer till de barn och unga som behöver det. Han konstaterar att det inte kräver raketforskning utan det kan räcka med små detaljer som gör en enorm skillnad för individen som behöver stöd, exempelvis känslan av att känna sig sedd och hörd. I sin roll kan fältsekreteraren här komma in som en neutralpunkt för barn och unga och bara finnas närvarande och finnas som Fältsekreterare beskriver. Han belyser här vikten av att finnas nära till hands för barn och unga på de platser de vistas och befinner sig på. Att bli ett känt ansikte för barn och unga. I exemplet nedan belyser Fältsekreterare 1 vikten av deras roll som fältsekreterare i det förebyggande arbetet gentemot barn och unga som riskerar att rekryteras till gängkriminalitet:

Vi är i vår roll väldigt mottagliga, vi är duktiga på att se, höra, känna av liksom de här mänskliga. Vi är också bra på att samverka. Och dela med oss information, ställa frågor och så vidare. (Fältsekreterare 1).

Fältsekreterare 1 beskriver här hur rollen som fältsekreterare kan se ut, och hur den gynnar det förebyggande arbetet mot barn och unga. Beskrivningen klargör att fältsekreterarna arbetar nära barn och unga där de är mottagliga, duktiga på att fånga upp och se barn och unga men också att om en oro uppstår kan de finnas nära barnen eller den unge och genom stöttning och hjälp förmedla information vidare genom bland annat samverka till de andra verksamheterna kring barnet eller den unge. Centralt i berättelserna från specifikt Socialsekreterare är betydelsen av att få in orosanmälningar i ett tidigt skede och när andra verksamheter känns oro kopplat till ett barn eller ung som befinner sig i riskzon. Socialsekreterare förklarar i citatet:

Alltså får man in en orosanmälan och då öppnar vi en utredning för jag sitter ju på utredning. Då måste jag inleda en utredning och då om jag har en utredning på ett sånt barn då försöker jag alltid samverka med föräldrar och skola. Och sen också om det finns någon typ fritidspedagog kanske som finns i barnens liv. Med få föräldrarna att bli medvetna om problematiken. Och vad den kan leda till, men då hänger det ju mycket också på att föräldrarna förstår. (Socialsekreterare).

Socialsekreterarens citat beskriver vikten av att få in orosanmälningar tidigt och direkt involvera samverkansparter i ärendet genom att samtala med föräldrar, skola och fritidsverksamhet om det finns någon. Vidare berättar hon att det är en central del att få

föräldrarna att förstå problematiken och involvera dem i det förebyggande arbetet som inleds kring barnet eller den unge. Vidare beskriver exemplet nedan hur samverkan mellan fältsekreterarna och andra samverkansparter kan se ut:

Vi besöker mycket skolan, min tjänst är ju kopplat bara till mellanstadiet, så gör ju jättemycket på skolan och jag är ju mest på Rönnskolan, Bergskolan. just nu mycket på Bergskolan, men där kartlägger jag väl mycket i mitt huvud men också med skolpersonal. När jag hälsat på i klassrummet eller senast. Och då kan jag ju följa ett barn. Ett barn kanske var i klassrummet. Sen kan jag gå till matsalen och äta med dem. Sen kan jag se dem på rasten. Sen kan jag träffa dem på fritidsgården eller fritiden och då kan jag ju se helheten och där kartlägger jag ju barn i mitten i huvudet så de här barnen behöver. Jag ser att fritidsgården funkar jättebra, men mattelektionen funkar mindre bra. (Fältsekreterare 2).

Fältsekreterare 2 beskriver här hur hans tjänst kan planeras utifrån de behov han ser hos barn och unga som fångar hans oro. I skolverksamheten kan han delta i alla delar av verksamheten från lektion, raster, lunch och i att samverka med skolpersonalen. Därefter kan han även träffa samma barn eller ungdom på fritidsgården, på fritidsaktiviteter och på de arenor där de vistas. På så sätt kan en fältsekreterare fånga upp ett barn eller en ungdom i ett tidigt skede för att förmedla detta vidare till antingen polis, socialtjänst eller skolan.

Slutsats och diskussion

I detta avsnitt kommer studiens sammanfattande diskussion presenteras. Här kommer läsaren bli påmind av studiens syfte och en sammanfattning av resultatet. Dessutom kommer studiens frågeställning att besvaras, relevanta kopplingar göras till studiens teori samt till tidigare forskning. Diskussionen är strukturerad på så sätt att respektive frågeställning besvaras utifrån de tre teman som den tematiska analysen identifierat; riskfaktorer, skyddsfaktorer och förebyggande arbete.

I inledningen av den föreliggande studien fastställs att gängkriminalitet riktad mot barn och unga var en av Sveriges största samhällsutmaningar 2024. Det poängteras att allt färre barn och unga involveras och rekryteras till gängkriminalitet, så konstateras det samtidigt att barn och unga i allt större utsträckning begår grövre brott (SOU, 2024:40, s. 74). NOA (2015, s. 25–26) belyser samma samhällsproblem och hävdar att det krävs ett samarbete på bredfront genom samverkan för att vända gängkriminalitet och rekrytering av barn och unga. Ett samhälles välfärd ska i ett demokratiskt land skydda och värna dess befolkning, och välfärden i Sverige behöver nu stegpa upp genom att arbeta förebyggande genom en enad samlad front av samhällsviktiga myndigheter, civilsamhället, näringslivet och andra aktörer. Syftet med denna empiriska studie har varit att undersöka vilka risk- och skyddsfaktorer polis, skola och socialtjänst berättar om och identifierar gällande barn och unga som riskerar att rekryteras till gängkriminalitet, samt vilket förebyggande arbete de genomför. Studien har besvarat tre frågeställningar som vänt sig mot verksamma inom polis, skola och socialtjänst och deras berättande kring riskfaktorer, skyddsfaktorer samt vilket förebyggande arbete de bedriver och beskriver.

Resultatet visar att de olika yrkesverksamma beskriver att de kan se många olika typer av riskfaktorer för att barn och unga riskerar att rekryteras in i gängkriminalitet, dessutom går det att identifiera likheter men även skillnader på de olika yrkesverksammas beskrivningar. Poliserna i den föreliggande studien talar om riskfaktorer i relation till deras profession och genom resultatet kan det konstateras att poliser besitter gedigen kunskap kopplat till kartläggning av riskfaktorer de kan se och uppfatta runt barn och unga. Utifrån deras yrkesprofession indikerar deras berättande om destruktiva miljöer och umgänge, bristande samverkan, avsaknaden av prosociala relationer men även grupperingar samt avstängningar och köer till dyra fritidsaktiviteter, vilket också Jenkins (2000, s. 15, 17–18) poängterar att verksamma inom samma profession kan ha ett likartat synsätt. Lunneblad (2021, s. 197) belyser genom sin studie kring barn och unga i risk, där polisens berättande leder till termer av risk som destruktiv miljö, destruktivt umgänge och barn och unga som vistas på fel plats vid fel tidpunkt utan trygga vuxna. Den föreliggande studiens resultat kan i likhet med Lunneblads resultat konstatera att polisernas berättande indikerar på riskfaktorer som destruktiv miljö som ofta leder till destruktivt umgänge och barn och unga som vistas på fel platser vid fel tidpunkt på dygnet. Däremot en synliggjord kontrast mellan den föreliggande studiens resultat och Lunneblads resultat är att poliserna i den föreliggande studien talar mer i termer om avsaknaden av prosociala vuxna samt fritidsaktiviteter. Poliserna beskriver dyra fritidsaktiviteter som leder

till utanförskap och inte tillgång till en meningsfull fritid, avsaknad av vuxna förebilder men även risker kopplat till barn och unga som grupperar sig. Däremot kan likheter dras till resultatet i Söderbergs (2016, s. 83) studie, där polisens berättelser visar på ett bristfälligt och långsamt arbete från socialtjänstens sida. Där poliser beskriver hur barn i riskzon tenderar att falla mellan stolarna och att arbetet bedrivs och upplevs som för långsamt. I den föreliggande studien berättar poliserna med uppgivenhet om riskfaktorer kopplat till orosanmälningar/SoL14 som skrivs uppreparande gånger men att upplevelsen från polisens sida är, att dörren till socialtjänsten bara går att öppna från ena hållet. Beskrivningarna från polisen innebär att socialtjänsten bara hämtar in information och inte delger informationen vidare. Vilket är ett tecken på att rådande sekretess utgör ett hinder i samarbetet och samverkansarbetet mellan samverkansparter. Vilket även Söderberg (2016, s. 11–12) belyser om för att nå en fungerande samverkan är det av största vikt att verksamheterna kan utbyta information mellan varandra över organisationsgränser.

Till skillnad från de verksamma poliserna talar skolpersonalen i den föreliggande studien om riskfaktorer i termer av elevers skolmisslyckanden, höga frånvaro, avsaknaden av en skolidentitet men även att elever saknar betyg eller inte når upp till kunskapsmålen. Försteläraren nämner en negativ spiral som belyser hur en skola tappar greppet om en elev och dennes skolprestation och situation i skolan. Diskurserna som i skolpersonalens beskrivningar blir synliga är sammankopplade med skolrelaterade i likhet med vad Hacking (2004, s. 278, 298, 300) menar. Den föreliggande studien har i likhet med Lunneblads (2021, s. 198) studies resultat, som poängterar att de verksamma inom skolan talar om risker i termer utifrån elevers prestation och misslyckande i skolan. Detta nämns i termer av ett normbrytande beteende, som påvisar elevernas avvikande beteende i skolmiljön, som exempelvis att störa under lektioner, inte kunna sitta stilla och inte få slutbetyg. Resultatet av den föreliggande studien utifrån skolpersonalens sätt att se på riskfaktorer diskuteras inte i termer av skolexkludering eller skolavstängningar, men däremot konstateras att de upplever att eleverna har för mycket oplanerad tid efter skolan. Söderberg (2016, s. 82–83, 111) poängterar genom sin studie att för mycket oplanerad tid i kombination med avsaknaden av vuxna kan leda till att barn och unga dras till fel miljöer. Därför kan det dras likheter till skolpersonalens beskrivningar när det kommer till avsaknaden av fritidsaktiviteter. Skolpersonalen i den föreliggande studien identifierar även riskfaktorer kopplade till sekretess och bristande informationsutbyte som hindrar ett utbyte av information och därav kan inte samverkansparterna stå enade och arbeta tillsammans. I orosärenden upplevs att information inte kommer tillbaka och i de fall det görs tenderar de att stanna hos rektorn. Söderberg identifierar även detta som en risk, att skolpersonal ofta känner sig bortkopplade i olika orosärenden kring elever, att informationen upplevs stanna hos socialtjänsten vilket i sin tur inte bidrar till att skolan får ta del av väsentlig information kring sina elevers livssituation, som kan leda till att skolpersonal inte kan möta de förväntningar som finns från eleverna, deras familj men även från andra samverkansparter.

Personal inom socialtjänsten berättar kring riskfaktorer kopplat till skolan som brister, oengagerade föräldrar och avsaknad av en meningsfull fritid utan fritidsaktiviteter samt att ha 'fel' umgänge. Berättelser från samtlig socialtjänstpersonal visar att de anser att skolan måste

ta sitt ansvar när det kommer till barn och unga, här kan ett tydligt 'vi & de-tänk' identifieras i likhet med Jenkins (2000, s. 11, 15, 17–18). Beskrivningar leder till skolan som brister, indragna resurser, elever som inte blir tillräckligt stimulerade och tappar motivationen för skolan redan i tidig ålder. Personalen inom socialtjänsten menar här att skolan bär ett enormt ansvar att möta dessa svårigheter och behöver steppa upp och ta sig an utmaningen. Personalens berättande sätts i motsättning till resultatet från Söderbergs (2016, s. 82) som visar på att det ofta är socialtjänsten som brister när det kommer till att ta sig lagförda ansvar för barn och unga som befinner sig i riskzon eller utvecklas ogynnsamt, eftersom socialtjänsten bär det yttersta ansvaret. Tyrstrup (2014, s. 51–55) poängterar genom sin studie det organisatoriska mellanrummet som kan uppstå när olika verksamheter ska samarbeta och samverka, eftersom de olika verksamma har olika arbetsuppdrag, arbetsuppgifter och ibland arbetar efter olika styrdokument som kan leda till olika typer av krockar. Vidare belyser Tyrstrup betydelsen av att ständigt försöka förhindra organisatoriska mellanrum och att detta i sin tur leder till en starkare känsla av ett fungerande samarbete. Däremot kan likheter till Lunneblads (2022, s. 197) resultat dras där verksamma inom socialtjänstens utsagor identifierar risker om att vistas i riskfyllda och destruktiva miljöer kan leda till en exponering av destruktiva och kriminella aktiviteter och umgänge som exempelvis gängkriminella. I den föreliggande studien konstateras att för mycket oplanerad tid kan leda till att barn och unga dras till fel platser och därigenom blir exponerad för dåligt umgänge.

Vidare visar resultatet att de olika professionernas berättande innehåller både likheter och skillnader utifrån respektive yrkesprofession. Alla verksamma inom den föreliggande studien ser på skyddsfaktorer som ett effektivt skydd runt barn och unga precis som Farmer & Hairston (2013, s. 542) menar att ett effektivt skydd kan leda till för att vissa risker aldrig uppstår. Utifrån berättande i intervjuerna med de verksamma poliserna kan olika skyddsfaktorer identifieras.

Poliserna beskriver skyddsfaktorer som kombinationen av ett välfungerande skyddsnät, exempelvis en fungerande skolgång, hemförhållanden och meningsfull fritid som ett effektivt skydd. Dessutom beskrivs en fungerande samverkan där samtycke inhämtas samt ett välplanerat uppsökandearbete som bland annat syftar till att bygga relationer. Söderberg (2016, s. 82–86, 111, 115) menar att polisen har en drivande roll i brottspreventivt och förebyggande arbete som bidrar med ett effektivt skydd för barn och unga. Forskaren belyser dessutom att polisen i sitt arbete intar rollen som initiativtagare i att främja samarbete mellan verksamheter kring barnet, vilket den föreliggande studien också kan styrka utifrån intervjupersonernas berättande. Verksamma inom skolan berättar även att polisen genomför planerade och mer spontana besök på skolan, fritids och fritidsgårdar men även på andra arenor där barn och unga vistas och befinner sig. Poliserna beskriver det kontinuerliga uppsökande arbetet som en effektiv skyddsfaktor för att se varje barn, fånga upp oro, finnas närvarande och bygga prosociala relationer till barn och unga. Söderberg anser att genom nationellt polisarbete har en kartläggning identifierat en risk att många barn och unga vistas mycket tid utan vuxennärvaro. Utifrån detta identifierande har polisen valt att bedriva mer uppsökande arbete för att finnas närvarande kring barn och unga för att försöka motverka denna risk, vilket kan identifieras som

en skyddsfaktor för att barn ska känna sig sedda och inte lämnas ensamma, speciellt inte i destruktiv miljö.

Jämfört med polisen som behandlas i föregående stycke, visar resultatet utifrån skolpersonalens intervjuer på andra betydelsefulla skyddsfaktorer för barn och unga som riskerar att rekryteras in i gängkriminalitet. Även i detta avseende med skyddsfaktorer beskriver skolpersonalen ett effektivt skydd kopplat till mer skolrelaterade aspekter. Skyddsfaktorer som kan relateras till skolan är en lyckad skolgång som kan belysas i termer av en utmärkt utbildning, gymnasiebehörighet, måluppfyllelse, individ- och specialanpassningar, bra vuxna förebilder inom skolan samt en lärares mångsidiga roll. Mer allmänna skyddsfaktorer som ur skolpersonalens utsagor kan identifieras utifrån den föreliggande studiens resultat är fungerande hemförhållanden och samverkan. Den föreliggande studien kan dra många likheter med utfallet från Söderbergs (2016, s. 81–82) studie, som hävdar att skolan utgör en central del i barn och ungas liv bland annat eftersom vi i Sverige har skolplikt. Detta bidrar med att skolpersonal besitter gedigen kunskap om elever och deras familjer, vilket i sin tur leder till ett effektivt skydd att upptäcka och identifiera risker och faror kring deras elever, som behöver signaleras vidare till exempelvis till hemmet, socialtjänst och polisen. Dessutom kan skolan förse elever med trygga, prosociala relationer och förebilder inom skolans väggar, precis som Söderberg belyser. Ytterligare en skolrelaterad skyddsfaktor som både Söderberg och den föreliggande studiens resultat pekar på är de individ- och specialanpassningar skolpersonal tillsammans med elevhälsoteam kan bidra med kring barn och unga, genom att tillgodose elever och deras familjers behov och önskemål som organisatoriska och verksamhetsförändringar, i likhet med vad Hacking (2004, s. 278, 298, 300) belyser om rådande diskurser och kunskap inom olika professioner.

I socialtjänstpersonalens berättelser om skyddsfaktorer kring barn och unga som riskerar att rekryteras in i gängkriminalitet, tenderar beskrivningarna att behandla många olika typer av faktorer. Genom deras utsagor belyses effektivt skydd som kombinationen av meningsfull fritid genom fritidsaktiviteter, ett fungerande hem och skolgång, men även skolan som skyddsnät, kärleksfulla och engagerade föräldrar och prosociala relationer med trygga vuxna. Dessutom betydelsen av att ta tag i misstänkt oro, riskfaktorer och flagga i tid. I motsättning till Söderbergs (2016, s. 82, 85, 96) resultat kan denna föreliggande studie påvisa fältsekreterarnas viktiga funktion och närvaro kring barn och unga, genom deras egna utsagor men även andra intervjupersoners berättande kring fältsekreterarnas betydelsefulla arbete och närvaro på arenor kring barn och unga. Söderberg belyser genom sin studie, fältsekreterarnas något osynliga roll kopplat till samarbete mellan verksamheter kring barn och unga, medan den föreliggande studiens olika intervjupersoner framhäver fältsekreterarnas roll. Denna roll kan likställas som en brobyggare mellan samhället, verksamheter och målgruppen barn och unga. En skyddsfaktor är genom ett uppsökande arbete som syftar till att finnas närvarande, skapa relationer kan de bli förebilder, betydelsefulla och trygga vuxna för barn och unga. Genom kunskapen de då erfar från sin nära kontakt med barn och unga bidrar i sin tur med att de tidigt kan upptäcka och identifiera risker och faror i barn och ungas liv och omgivning som sedan kan signaleras vidare,

vilket även Söderberg poängterar. Men dessutom kan de genom sin flexibilitet och frihet i sitt arbetsuppdrag planera skyddande faktorer genom exempelvis universella, selektiva och indikerade insatser riktat mot barn och unga. Socialsekreterarens berättelser understryker vikten av att orosanmälningar kommer in i tid och att alla verksamheter behöver flagga när de upplever oro kring barn och unga, eftersom det är en förutsättning för att socialtjänsten ska kunna bedriva ett arbete som kan skydda barn och unga i risk. Detta i likhet med vad Johansson (1999, s. 4, 7–9, 22–23, 27) menar att diskurser inom professioner påverkas hur vi förstår och beskriver fenomenen.

Vidare visar resultatet på den föreliggande studien att verksamma inom polis, skola och socialtjänst berättar och identifierar mängder av skyddsfaktorer till rekrytering av barn och unga till gängkriminalitet. Utifrån den föreliggande studiens resultat konstateras centrala skyddsfaktorer vara en kombination av många fungerande aspekter som är centrala i barn och ungas liv, kombinationen av ett skyddsnät från hemmet, skolan och fritidsaktiviteter. Ett annat effektivt skydd är den uppsökande verksamheten som både polisen och fältsekreterare bedriver som syftar till att kontinuerligt öka vuxnas närvaro kring målgruppen för att bygga prosociala relationer och därigenom upptäcka och identifiera risker och faror runt barn och unga. Skolan kan genom sin roll både öppna upp den intellektuella vägen med en utmärkt utbildning och trygg plats för elever att vistas på men även en viktig skyddsroll när de kommer till individ- och specialanpassningar. Diskurserna som i skolpersonalens beskrivningar om skyddsfaktorer beskrivs vara nära sammankopplade med frågor som skolan kan lösa genom sin organisation precis som Hacking (2004, s. 278, 298, 300) menar. Dessutom visar resultatet och tidigare forskning att skolpersonal besitter gedigen kunskap om eleverna och deras familjer och har den största möjligheten att upptäcka avvikelser, identifiera faror och föra denna oro vidare (Söderberg, 2016, s. 81–82). Centralt inom de skolrelaterade skyddsfaktorerna är även Sveriges skolplikt som bidrar med att fånga upp barn och unga som befinner sig i riskzon eller har ett avvikande beteende.

Slutligen visar resultatet att de verksamma inom polis, skola och socialtjänst beskriver förebyggande arbete för att motverka rekrytering av barn och unga till gängkriminalitet. Det förebyggande arbetet som beskrivs i de olika individuella intervjuerna är av olika karaktär och utgår mycket från respektive professions arbetsuppgifter och arbetsuppdrag, i likhet med vad Jenkins (2000, s. 11) belyser. Samtliga yrkesverksamma kan konstatera är att en fungerande samverkan kan vara ett effektivt skydd för barn och unga i risk och det förebyggande arbetet ska främjas genom samverkan mellan verksamheter.

Från polisens utsagor beskriver de det förebyggande arbete de bedriver inom sitt arbetsuppdrag. Polisen berättar om områdespoliser som ska arbeta nära barn och unga som befinner sig i mer utsatta delar av ett område och där mer risker identifieras. Poliserna i studien beskriver i likhet med Söderberg (2016, s. 111) sin centrala och pådrivande roll inom brottsprevention och förebyggande arbete i allmänhet. Exempel på detta i den föreliggande studien är uppsökande arbete, spontana men framför allt planerade skolbesök i klassrummen. Intervjuerna belyser även

att det finns olika poliser inom kåren som har olika 'ansvarskolor' i sitt arbetsuppdrag, vilket innebär att de i större utsträckning ansvarar för samverkan mot just den skolan. Polis ungdomsgrupp nämner i relation till det förebyggande arbetet den stora och bredda verktygslådan polismyndigheten och verksamma poliser besitter, detta är en liknelse av att polisen kan och ska verka på många plan samtidigt och besitter ofta gedigen kunskap inom många olika typer av områden. Dessutom värnar de om att bygga trygga relationer och fungera som förebilder för barn och unga. Det uppsökande arbetet som polisen bedriver kan likställas med Sahlin (2000, s. 45) beskrivning av förebyggande arbete, att det syftar till att motverka riskfaktorer och ogynnsam utveckling men dessutom med målet att bidra till en gynnsam väg där individen ska utvecklas mer gynnsamt. Diskurserna som i polisens beskrivningar blir synliga är nära kopplat till diskurser inom professionen och deras arbetsuppdrag, precis som Johansson (1999, s. 4, 7–9, 22–23, 27) och Hacking (2004, s. 278,298, 300) anser att diskurser och arbetsuppdrag påverkar de professionellas beskrivningar, berättande och sätt att se på exempelvis förebyggande arbete.

Återigen tenderar skolpersonalens beskrivningar att belysa mer skolrelaterade faktorer, så även i detta fall när det kommer till deras förebyggande arbete. Personal inom skolan beskriver framför allt det förebyggande arbetet av individ- och specialanpassningar som bör ske i tid innan eventuella riskfaktorer blir för stora. Personal beskriver hur de ska börja arbeta med både universella stödinsatser som gynnar samtliga elever men även selektiva insatser där risker har blivit mer påtagliga, i vissa fall förekommer även indikerade insatser som riktar sig till elever som har det behovet (Johansson, 2021, s. 1, 6). Söderberg (2016, s. 81–82) poängterar skolans stryka när det kommer till att rikta in sig på varje elev och anpassa skoldagen efter dennes behov. Samtlig personal inom skolan i den föreliggande studien konstaterar att insatser måste sättas in i ett tidigt stadie redan i låg ålder för att hinna fånga upp elever som de annars kan förlora i den negativa spiralen som tidigare förklarats. Detta kan även styrkas genom tidigare forskning som poängterar betydelsen av att börja sätta in insatser i ett tidigt skede och i låg ålder som dessutom kan motverka att eventuella riskfaktorer växer sig för stora (Esbensen m.fl., 2009, s. 327; Gilman m.fl., 2014, s. 215–217). Utifrån intervjuerna och skolpersonalens utsagor kan det fastställas att utifrån det förebyggande arbetet vara skolans styrka när det kommer till organisatoriska frågor och omstruktureringar, att planera efter de resurser som finns och vara beredd på att ändra och planera om är något som samtlig skolpersonal berättar om i sina intervjuer.

Socialtjänstens personal i den föreliggande studien beskriver i sina intervjuer respektive uppdrag. Där fältsekreterarna beskriver ett förebyggande arbete i förhållande till att arbeta nära barn och unga på 'fältet', på deras arenor. Medan socialsekreteraren men beskriver de förebyggande arbetet utifrån sin profession inom socialkontoret, som är mer styrt av begränsningar, lagar och regler. Socialsekreteraren trycker på betydelsen att sätta i gång med förebyggande arbetet innan risker identifieras eller så snart en oro upplevs, hon beskriver de genom vikten att få in orosanmälningar i ett tidigt skede precis som Esbensen m.fl. belyser (2009, s. 327). Socialsekreteraren beskriver det förebyggande arbetet som något som verkligen

i det långa loppet gynnar hela samhället, i likhet med Weissberg m.fl. (2003, s. 425) förklaring som beskriver förebyggande arbete som en nödvändig investering ett samhälle behöver göra för barn och ungas framtid. Fältsekreterarna beskriver sitt förebyggande arbete bland annat utifrån de olika satsningarna de genomför och planerar under sin arbetstid, som exempelvis läger, gruppinsatser och turneringar. Men framför allt det uppsökande arbetet riktat mot barn och ungas arenor men även de inplanerade veckobesöken på respektive fältsekreterares ansvarsskola/skolor. Den uppsökande verksamheten förebyggande syfte bidrar med att barn och unga får ett känt ansikte på trygga och närvarande vuxna vars yrkesprofession enbart vänder sig till målgruppen. Att fältsekreterare ses som brobyggare för barn och unga och ska verka för deras främsta och bästa. Dessutom kan fältsekreterare bidra till att barn och unga men även deras familjer involveras i samarbetet kring barn och ungas livsvillkor, i likhet med vad Sprauge m.fl. (2018, s. 141) och Weissberg m.fl. (2003, s. 425) anser att det är betydelsefullt att involvera barn och unga men även deras familjer och att delaktigheten är av främsta vikt. Utifrån detta kan tydliga tendenser urskiljas i hur de yrkesverksammas beskrivningar av riskfaktorer, skyddsfaktorer men i synnerhet beskrivningar kring det förebyggande arbetet kan bedrivas och genomföras (Hacking, 2004, s. 278,298, 300; Jenkins, 2000, s. 11, 15–18; Johansson, 1999, s. 4, 7–9, 22–23, 27). Genom berättandet indikeras tydliga skillnader till att arbeta på fältet när barn och unga, det uppsökande arbetet som bidrar till betydelsefulla relationer. Medan socialsekreteraren beskriver begränsningar när det kommer till sekretess, lagar och regler men även kopplat till arbetsuppdragets begränsningar när de kommer till att sitta 'fast' inom fyra väggar. Likheter mellan de yrkesverksammas arbetsuppgifter är det uppsökande arbete som både personal inom fältenheten och polisen kan bedriva. Polisen och fältsekreterarnas arbetsuppgift, med det uppsökande arbetet påverkar kanske deras kunskap, erfarenheter och sätt att tala om och förstå barn och ungas risk- och skyddsfaktorer. I likhet med narrativ teori (Jenkins, 2000, s. 11) syns likheter mellan samtliga verksamma inom dessa professioner ser på de skydd de kan förse barn och unga med genom att kontinuerligt söka kontakt, nära barn och unga i synnerhet de som befinner sig i någon form av risk eller riskzon (Jenkins, 2000 s. 11).

En central skyddsfaktor kopplat till det förebyggande arbetet som samtliga deltagare i den föreliggande studien beskriver är en välfungerade samverkan. Intervjupersonerna i den föreliggande studiens har olika erfarenheter i frågan om samverkan och hur den fungerar men berättelserna kring samverkan som en skyddsfaktor och i det förebyggande arbetet råder i samklang som något som alla yrkesprofessionella kan instämma kring. Forkby (2018, s. 581, 591) hävdar att en välfungerande samverkan kräver ett planerat, strukturerat och organiserat tillvägagångssätt som arbetar efter strukturellt uppsatta mål. Vilket de verksamma inom samtliga yrkesprofessioner i den föreliggande studien saknar utifrån deras berättande, vikten av att arbetet är organiserat och mer planerat belyses därmed. Däremot berättar yrkesverksamma i likhet med Söderbergs (2016, s. 87) resultat av vikten av att lära känna varandra och kontinuerligt träffas, vilket i sin tur leder till att yrkesverksamma inom samtliga verksamheter bara är ett samtal bort och en ingångsport för vidare samarbete eller om eventuella frågor dyker upp. I den föreliggande studien ses dock risker kopplat till rådande sekretess och

informationsdelning som utgör ett hinder i det skydd och förebyggande som samverkan kan förse barn och unga med. Även detta konstaterar Söderberg genom sin studie, att vägen till en lyckad och fungerande samverkan bygger på att verksamheterna fritt kan utbyta viktig information mellan varandra. Det finns därmed en önskan om att informationsutbyte och sekretess lättnader.

Sammanfattningsvis visar resultatet av den föreliggande studien att verksamma inom polis, skola och socialtjänst beskriver flertalet risk- och skyddsfaktorer till rekrytering av barn och unga till gängkriminalitet samt det förebyggande arbetet de bedriver. Resultatet kan också konstatera att det går att urskilja både likheter men också skillnader utifrån professionerna. Men centrala riskfaktorer är avsaknad av en meningsfull fritid som leder till oövervakad och oplanerad tid, destruktiv miljö och umgänge, avsaknad av vuxna relationer och förebilder, skolmisslyckanden, exponering av kriminalitet samt bristande samverkan och informationsutbyte. I den föreliggande studien beskrivs även viktiga skyddsfaktorer som kombination av ett skyddsnät av ett fungerande hem, skolgång och tillgång till fritidsaktiviteter. Utifrån yrkesprofession som en social grupp ses här tydliga mönster på att skolpersonalen talar om risker och skydd med ett perspektiv till lär- och skolrelaterade aspekter. Socialsekreteraren agerar utifrån SoL och beskriver risk-, skyddsfaktorer och förebyggande arbete utifrån sitt reglerade uppdrag. Medan fältsekreterare och polisen beskriver barn och ungas risk-, skydd samt förebyggande arbete i former av proaktivt uppsökande arbete och som en starkt pådrivande positiv kraft i det lokala arbetet i samverkansuppdraget. Liksom Tyrstrup (2014, s. 51–55) poängterar visar resultatet på utmaningen att täppa igen glappen mellan de olika verksamheterna som alla har en betydelsefull roll i det förebyggande arbetet.

Metoddiskussion

I detta avsnitt förs en metoddiskussion, där metodologiska vägval diskuteras.

Att hitta relevanta intervjupersoner till studien har både varit lätt och svårt, många deltagare i studien har varit till stor hjälp att hitta nya personer som har kunnat delta i intervjuerna. Det insamlade empiriska materialet bygger på nio individuella intervjuer, tre intervjupersoner från respektive yrkesområde. Önskvärt hade det dock varit att inom studiens tidsomfång samlat ihop fler intervjupersoner, men det har varit en kamp mot tiden. Målet när den föreliggande studien startade, var att samtliga intervjupersoner skulle arbeta i samma geografiska del av en kommun, detta blev inte möjligt eftersom personal inom socialtjänsten bortsett från fältsekreterare var svåra att få ett samtycke ifrån. Därför fick studiens geografiska inriktning tas bort och i stället fokuseras mot Sverige som helhet. En kombination av fysiska intervjuer och telefonintervjuer har genomförts. Den föreliggande studien följer Vetenskapsrådets fyra etiska principer, och intervjupersonerna är informerade om studiens syfte, bakgrundsinformation och annan betydelsefull information kopplat till studien. I den föreliggande studiens resultatdel besvaras frågeställningarna som ligger till grund för studien och klargörs utifrån de identifierade teman som framkom av den tematiska analysen; *Riskfaktorer*, *Skyddsfaktorer* och *Förebyggande arbete*. Där varje tema tenderar att svara på den föreliggande studiens frågeställningar, på så

sätt undersöks det studien syftar till att undersöka, vilket stärker studiens trovärdighet. Metod och metodologiska val som genomfört under studien framgår i metodavsnittet som är utförligt beskrivet, motiverad och har en tydlig transparens, vilket bidrar till studiens tillförlitlighet. Studiens trovärdighet stärks genom den föreliggande studiens metodavsnitt där urvalsprocessen, intervjupersonerna, de semistrukturerade individuella intervjuernas omfång och plats detaljerat beskrivs samt motiveras mer djupgående. Inom den kvalitativa forskningen kan det vara svårt och problematiskt att inte påverka och på så sätt förhålla sig objektiv till studiens analys och resultat. Det är med andra ord så att en kvalitativ studies resultat i viss utsträckning är subjektiv, vilket i sin tur kan påverka studiens resultat. Kvalitativa studier kräver en gedigen planering-, datainsamling- och analysprocess vilket oftast är tidskrävande. Ytterligare en svaghet inom den kvalitativa forskningsansatsen är att studier alltid har begränsad generaliserbarhet. Trots dessa svagheter bidrar också kvalitativ forskning med styrkor som flexibilitet samt ett rikt och gediget insamlat empiriskt material som kan bidra med en detaljerad resultatdel.

Referenslista

- Andreasson, J., & Johansson, T. (2024a). *Det vetenskapliga arbetets grunder*. Studentlitteratur
- Andreasson, J., & Johansson, T. (2024b). *Handbok för uppsatsskrivande: att genomföra en kvalitativ undersökning och presentera sina resultat*. Studentlitteratur
- Bergqvist, L. (2024). *Rekrytering av barn och unga till gängkriminalitet - En strukturerad forskningsöversikt om risk- och skyddsfaktorer* [Magisteruppsats, Göteborgs universitet]. Gothenburg University Publications Electronic Archive.
<https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/83184>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3(2), s. 77–101.
<https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- BRIS. (2025). *Barnrapport* 2025.
https://www.bris.se/globalassets/pdf/rapporter/barnrapporten_2025.pdf
- Brottsförebyggande rådet, Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor, Polisen, Skolverket, Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (2022). *SSPF - Samverkansformen skola, socialtjänst, polis och fritid*
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3 uppl.). Liber AB
- Esbensen, F.-A., Peterson, D., Taylor, T. J., & Freng, A. (2009). Similarities and differences in risk factors for violent offending and gang membership. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 42(3), 310–335.
<https://doi.org/10.1375/acri.42.3.31043>
- Farmer, A. Y., & Hairston, T. (2013). Predictors of Gang Membership: Variations Across Grade Levels. *Journal of Social Service Research*, 39(4), 530–544. <https://doi.org/10.1080/01488376.2013.799112>
- Forkby, T. (2020). Organisational exceptions as vehicles for change: collaborative strategies, trust, and counter strategies in local crime prevention partnerships in Sweden. *European Journal of Social Work*, 23(4), 580–593. <https://doi.org/10.1080/13691457.2018.1512474>
- Gilman, A. B., Hill, K. G., Hawkins, J. D., Howell, J. C., & Kosterman, R. (2014). The Developmental Dynamics of Joining a Gang in Adolescence: Patterns and Predictors of Gang Membership. *Journal of Research on Adolescence*, 24(2), 204–219. <https://doi.org/10.1111/jora.12121>

- Hacking, I. (2004). Between Michel Foucault and Erving Goffman: between discourse in the abstract and face-to-face interaction. *Economy and Society*, 33(3), 277–302. <https://doi.org/10.1080/0308514042000225671>
- Jenkins, R. (2000). Categorization: Identity, Social Process and Epistemology. *Current Sociology*, 48(3), 7–25. <https://doi.org/10.1177/001139210004800300>
- Johansson, C. (1999). *Narrativ forskning: biografiskt perspektiv på berättelser* (2 uppl.). Universitetet i Linköping
- Johansson, K. (2014). Crime prevention cooperation in Sweden: a regional case study. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 15(2), 143–158. <https://doi.org/10.1080/14043858.2014.954830>
- Johansson, M. (2021). *Risk- och skyddsfaktorer: vad vet vi och vad kan göras med kunskapen?* (2022:34). Länsstyrelsen Stockholm
- Kunskapsguiden. (2023). *Skydds- och riskfaktorer*. Hämtad 2025-04-23 från <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/vagledning-forelevhalsa/halsoframjande-skola/skydds--och-riskfaktorer/>
- Kvale, S. (1996). *InterViews: An introduction to qualitative research interviewing*. Sage
- Lunneblad, J. (2021). Mellan kontroll och ansvarsgörande En studie av personal inom polis, socialtjänst och skolas förståelse av ungas riskbeteende: Social control and responsabilization: A study of professionals' understanding of youth at risk. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 28(2), 191. <https://doi.org/10.3384/SVT.2021.28.2.4255>
- Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet*. (2022). Skolverket. <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>
- Nationella operativa avdelningen. (2015). *Utsatta områden -sociala risker, kollektiv förmåga och oönskade händelser* (Dnr: HD 5800-61/2015).
- Neaverson, A., & Lake, A. (2023). Barriers experienced with multi-agency responses to county line gangs: a focus group study. *Journal of Children's Services*, 18(1), 61–77. <https://doi.org/10.1108/JCS-03-2022-0012>
- Polisen. (2022). *Polismyndighetens strategi för det brottsförebyggande arbetet*. https://polisen.se/siteassets/dokument/forebygga_brott/pm-2022-12-polismyndighetens-strategi-for-det-brottsforebyggande-arbetet.pdf

- Polisen. (2024). *Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige – Regeringsuppdrag*.
<https://polisen.se/siteassets/dokument/regeringsuppdrag/lagesbild-over-aktiva-gangkriminella-i-sverige-.pdf/download/?v=f8edd8d100b188a6937b44efc91a30ea>
- Regeringen. Ju2023/01941. *Uppdrag att lämna lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige*.
<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2023/09/uppdrag-att-lamna-en-lagesbild-over-aktiva-gangkriminella-i-sverige/>
- Regeringens proposition. 2022/23:53. *Skärpta straff för brott i kriminella nätverk*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/f715657cd38c428685fe4d929432bef4/skarpta-straff-for-brott-i-kriminella-natverk-prop.-20222353.pdf>
- Regeringens proposition. 2024/25:89. *En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter*.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2025/01/prop.-20242589>
- Rostami, A. (2017). Street-gang violence in Sweden is a growing concern. *Sociologisk Forskning*, 54(4), s.365–368. <https://www.jstor.org/stable/26632211>
- Rostami, A., Melde, C. & Holgersson, S. (2014) The myth of success: the emergence and maintenance of a specialized gang unit in Stockholm, Sweden. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 39(3), 199–217. <http://dx.doi.org/10.1080/01924036.2014.973054>
- Sahlin, I. (2000). *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*. Lund: Arkiv förlag
- SBU 2022/20. (2023). *Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna*.
<https://www.sbu.se/sv/publikationer/SBUutvarderar/psykosociala-insatser-for-att-forebygga-och-minska-gangkriminalitetbland-barn-och-unga-vuxna/?lang=sv&pub=102243>
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/
- SFS 2010:800. *Skollag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- Skolverket. (2023). *Skolans roll i det brottsförebyggande arbetet: En nordisk jämförelse och en kartläggning av brottsförebyggande arbete i svensk skola*.
<https://www.skolverket.se/download/18.1f0934318a67639e3488d/1694683640392/pdf11894.pdf>

Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed*.
<https://www.vr.se/download/18.4c9f221a191e4edf9053a474/1727853946433/God%20forskningssed%20VR%202024.pdf>

Weissberg, R. P., Kumpfer, K. L., & Seligman, M. E. P. (2003). Prevention That Works for Children and Youth: An Introduction. *American Psychologist*, 58(6–7), 425–432. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.58.6-7.425>

Bilagor

I detta avsnitt presenteras den föreliggande studiens bilagor.

Bilaga 1 Informationsblankett

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK,
KOMMUNIKATION OCH LÄRANDE

Förebyggande arbete/insatser av samhällsviktiga tjänster

Information till forskningspersoner

Jag vill fråga dig om du vill delta i en forskningsstudie som kommer utgöra grunden för en masteruppsats i barn och ungdomsvetenskap vid Institutionen för pedagogik, kommunikation & lärande vid Göteborgs universitet. I det här dokumentet får du information om studien och om vad det innebär att delta.

Vad är det för ett projekt och varför ska du delta?

Syftet med denna masteruppsats är att undersöka vilket förebyggande arbete samhällsviktiga tjänster som polis, förskola, skola och socialtjänst bedriver för att förebygga rekrytering av barn och unga till gängkriminalitet. Därmed undersöks hur dessa professioner arbetar förebyggande för att motverka att barn och unga rekryteras till gängkriminalitet.

Utifrån er profession och kunskap om barn och unga kommer ni kunna bidra med värdefulla insikter kopplat till ämnet förebyggande arbete.

Forskningshuvudman för projektet är Johannes Lunneblad. Med forskningshuvudman menas den som är ansvarig för studien.

Hur går projektet till?

Att delta vid denna studie kommer innebära att vara med på en intervju, där ämnet förebyggande arbete/insatser av samhällsviktiga tjänster belyses. Intervjun kommer att bestå av ett antal frågor och tidsåtgången kommer vara 30–60 minuter lång. Ni kommer att intervjuas individuellt.

Vad händer med mina uppgifter?

Intervjun kommer att spelas in, transkriberas och raderas. Efter transkriberingen kommer att allt material att raderas.

Ni som deltar i studien är helt anonyma, fiktiva namn kommer användas och datamaterialet kommer inte gå att spåra tillbaka till er. Inga personuppgifter eller uppgifter om plats eller person kommer att förekomma i textmaterialet.

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK, KOMMUNIKATION OCH LÄRANDE

Förebyggande arbete/insatser av samhällsviktiga tjänster

Alla deltagare får skriva under en samtyckesblankett där deltagare godkänner sitt samtycke. Dina svar och eventuella uppgifter om dig kommer att behandlas så att inte obehöriga kan ta del av dem.

Hur får jag information om resultatet av studien?

Alla som deltagit i studien kommer sedan få tillgång till en kopia av studien.

Deltagandet är frivilligt

Ditt deltagande är frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta deltagandet. Om du väljer att inte delta eller vill avbryta ditt deltagande behöver du inte uppge varför.

Ansvariga för projektet

Ansvarig för projektet är:

Lovisa Bergqvist

████████████████████
████████████████████
████████████████

Johannes Lunneblad

████████████████████
████████████████████
████████████████████
████████████████

Bilaga 2 Samtyckesblankett

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK,
KOMMUNIKATION OCH LÄRANDE

Förebyggande arbete av samhällsviktiga tjänster

Samtycke till att delta i studien

Jag har fått muntlig och/eller skriftlig information om studien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

- Jag samtycker till att delta i projektet: Förebyggande arbete av samhällsviktiga tjänster

- Jag samtycker till att delta i intervju samt att intervjun spelas in och att ljudfil/ sparas på ett säkert ställe och sedan raderas efter användning.

Plats och datum Underskrift

Namnförtydligande

Bilaga 3 Intervjuguide

Inledning: kort information om studien, ljudupptagning och frivilligt deltagande.

Presentationsrunda: 5 minuter

Presentation om bakgrunden: Är det aktuellt att informera kort med bakgrundsinformation

Berätta om dina tankar om barn och unga som rekryteras in i gängkriminalitet

1. Vad är dina erfarenheter av barn och unga som rekryteras in i gängkriminaliteten? (kriminalitet?)
2. Möter du barn och unga som uttrycker oro kring gängkriminalitet och våld? (hur uppfattar du att barn mår? vad för känslor ger barn uttryck för?)
- hur kommer du/ni i kontakt med dem?
3. Vilka känslor upplever du att barn och unga uttrycker kopplat till gängkriminalitet och våld?
- hur får du vetskap om dessa känslor?
- berättar de själva eller är det mer din tolkning?
4. Berätta om vilka riskfaktorer som du ser är kopplat till rekrytering av barn och unga till gängkriminalitet?
- på vilket sätt tänker du att det är en riskfaktor?
5. Berätta om vilka skyddsfaktorer som du ser är kopplat till rekrytering av barn och unga till gängkriminalitet?
- på vilket sätt tänker du att det är en skyddsfaktor?

Förebyggande arbete

1. På vilket sätt arbetar du förebyggande för att motverka att barn och unga rekryteras in i gängkriminalitet?
- kan du utveckla vad det (förebyggande arbetet som beskrivs) innebär/hur det går till?
2. Hur arbetar du med att **alla** barn och unga ska erbjudas möjligheter för en meningsfull fritid?
- är det några barn och unga som ändå ”missas”?
- vilka?
- har du/ni en plan för att nå ut till dem också?
3. Hur kartlägger du vilka barn och unga som är i riskzonen?
4. Hur arbetar du med tidiga insatser inom er verksamhet för att fånga upp barn och unga i riskzonen?
5. Hur arbetar du med barn och unga som är i riskzon?
- kan du berätta mer om?
- vem/vilka gör vad i det arbetet?
6. Vilka är dina/era styrkor vid arbetet med förebyggandet mot barn och unga som rekryteras in i gängkriminaliteten?
7. Vilka är dina/era utvecklingsområden vid arbetet med förebyggandet mot barn och unga som rekryteras in i gängkriminaliteten?

8. Hur följer du upp det förebyggande arbetet?

Framtidsmöjligheter

1. Vad inom er verksamhet kan ni förändra för att förbättra för barn och unga i riskzonen?
2. Hur ser du på dessa barn och ungas framtidsmöjligheter?
3. Vad är nästa steg i det förebyggande arbetet?